

BIULETYN

informacyjny

SPIS TREŚCI

Apel o społeczny udział PTTK w odbudowie Zamku Królewskiego ● Plenum ZG PTTK ● PTTK-owskie cegielki na Zamek Królewski ● Wysokie odznaczenia dla działaczy i pracowników PTTK ● Rada Programowa ZG PTTK ● Na srebrne gody Towarzystwa 100-tysięczna armia turystów i krajoznawców ● Delegacja PTTK u Szefa Urzędu Rady Ministrów ● Kajakowcy wpływają na szerokie wody ● GOPR-owi trzeba pomóc ● Turystyka kwalifikowana razem z ochroną przyrody ● We wspólnym szeregu ● Krajoznawstwo i turystyka integruje inwalidów słuchu z życiem społeczeństwa ● Spotkamy się na międzynarodowym rajdzie kolarkim AIT ● Dwudziestopięciolatek syreniego grodu ● Prezydium obraduje ● Co PTTK-owski dzień niesie ● Jak rozwijało się Towarzystwo w minionym dwuzestoleciu ● Z życia okręgów, oddziałów, kół...

ZARZĄDU GŁÓWNEGO
PTTK Nr 144-145
LUTY – MARZEC 1971

APEL O SPOŁECZNY UDZIAŁ PTTK W ODBUDOWIE ZAMKU KRÓLEWSKIEGO

Rząd Główny PTTK podjął na swym plenarnym posiedzeniu apel do wszystkich członków i działaczy Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego o włączenie się do wielkiej ogólnonarodowej akcji na rzecz odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie.

Oto tekst tego apelu.

Polski ruch krajoznawczo-turystyczny od zarania swych dziejów za jeden z podstawowych celów uznał opiekę nad zabytkami przeszłości narodowej. Liczne rzesze członków Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego brały czynny udział w ratowaniu od zniszczenia wielu pomników kultury i sztuki.

Działacze Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego i Tatrzańskiego, a po połączeniu — Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego położyli szczególne zasługi w ratowaniu dóbr kultury narodowej po II wojnie światowej.

Znane są szeroko fakty społecznego nakładu środków i sił ogniw PTTK nad odbudową wielu obiektów historycznych w Polsce.

To zaangażowanie naszych członków wypływa z ich dojrzałej i świadomej postawy — poczucia wartości historycznej zabytków i ich znaczenia jako świadectwa kultury narodu polskiego.

Nie zabrakło więc także naszych działaczy wśród tych, którzy popierają sprawę odbudowy jednego z najcenniejszych zabytków kultury polskiej, Zamku Królewskiego w Warszawie. Zamku, którego dzieje, chwile zarówno świetności jak i upadków, są znamienne w procesie rozwoju historycznego.

Postanowienie partii, rządu i całego narodu polskiego o odbudowie Zamku Królewskiego, jako symbolu jedności i świetności Rzeczypospolitej, spotkało się z natychmiastową, spontaniczną, ale i bardzo dojrzałą reakcją wielu działaczy PTTK, którzy zgłosili już swój akces do tego wielkiego dzieła.

Zarząd Główny PTTK zwraca się przeto z gorącym apelem do wszystkich działaczy turystycznych i krajoznawczych w Polsce i do wszystkich ogniw PTTK o podejmowanie samorzutnie czynów społecznych na rzecz odbudowy Zamku. Wyrażamy przekonanie, że kierowani uczuciami patriotycznymi staniemy w zwartym szeregu tych, którzy wnoszą swój wkład, w miarę możliwości, w odbudowę tego wspaniałego do wodu wiecznie żywej historii polskiego narodu.

Jesteśmy przekonani, że w tym szlachetnym czynie społecznym nie zabraknie żadnego członka Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego.

Zarząd Główny PTTK

Warszawa, 27 lutego 1971 roku

- **Plan realizacji krajoznawczego programu turystyki**
- **Rada Programowa Towarzystwa**
- **Budżet na rok 1971**

27 LUTEGO 1971 roku obradowało w Warszawie Plenum Zarządu Głównego PTTK. W posiedzeniu, któremu przewodniczył prezes Piotr Gajewski, obok członków Plenum uczestniczyli zaproszeni goście: przewodniczący Rady Turystyki GKKFiT, przedstawiciel Wydziału Propagandy i Agitacji KC PZPR Zbigniew Kulczycki, Sekretarz Krajowej Rady Ogólnopolskiej Federacji Sportu, Wychowania Fizycznego i Turystyki Józef Topisz.

Głównym celem plenarnego zebrania było przedyskutowanie planu realizacji uchwały Zarządu Głównego PTTK w sprawie krajoznawczego programu turystyki oraz zaakceptowanie regulaminu i składu Rady Programowej Towarzystwa. Referentem był wiceprezes ZG PTTK Jacek Węgrzynowicz.

Plan realizacji krajoznawczego programu turystyki ujęty został w pięć punktów. W pierwszym dotyczącym zagadnień organizacyjnych postanowiono wydać drukiem tekst krajoznawczego programu turystyki oraz poświęcić numer „Ziemi” materiałom z ogólnopolskiej narady krajoznawczej i sejmików krajoznawczych. Przeprowadzone będą w I i II kwartale br. zebrania plenarne okręgów i oddziałów a także komisji ZG PTTK na temat dostosowania krajoznawczego programu turystyki do potrzeb terenowych i wypracowanie regionalnych krajoznawczych programów turystyki.

Przeprowadzone zostaną ponadto badania nad sposobami przyjmowania przez jednostki i działacze Towarzystwa krajoznawczego programu turystyki. Rozpoczną się również przygotowania do drugiego etapu doskonalenia programu drogą zorganizowania w sierpniu 1971 r. centralnego zlotu krajoznawczego a na wiosnę 1972 r. (w ramach przygotowań do VIII Walnego Zjazdu Delegatów) sympozjum krajoznawczego.

Podjęta zostanie próba integracji metod programowania działalności społeczno-wychowawczej poprzez powołanie Rady Programowej PTTK, przeprowadzenie analizy dotychczasowej działalności Pracowni Krajoznawczych (Lublin, Wrocław, Łódź, Gdańsk) i ustalenie centralnych zadań dla pracowni w dziedzinie programowania społeczno-wychowawczej działalności Towarzystwa, wykorzystanie dorobku muzeów krajoznawczych dla umacniania tradycji ruchu krajoznawczego, ustalenie roli Towarzystwa w dziedzinie ochrony naturalnego środowiska człowieka, adaptację krajoznawczego programu turystyki dla potrzeb turystyki młodzieżowej, próbę uzasadnienia kalendarza imprez turystycznych z punktu widzenia krajoznawczego programu turystyki, analizę szkoleń aktywu Towarzystwa pod kątem realizacji programu krajoznawczego turystyki.

W punkcie drugim dotyczącym popularyzacji krajoznawstwa plan zakłada opracowanie zasad realizacji inwentaryzacji krajoznawczej Polski z uwzględnieniem szlaków turystycznych oraz potrzeb wydawniczych i popularyzatorskich. Doskonalone będą metody przekazywania turystom informacji o zasobach krajoznawczych. W tym celu dokonana będzie ocena wydawanych przewodników turystycznych.

Zorganizowana będzie konferencja z udziałem wszystkich edytorów przewodników turystycznych i monografii krajoznawczych, opracowane zasady i wskazówki dla wydawania popularnych folderów turystycznych, opracowane wspólnie z Państwowym Przedsiębiorstwem Wydawnictw Kartograficznych plany krajoznawcze wydawnictw kartograficznych,

podjęte starania w celu wydania wspólnie z PWN „Encyklopedii Krajoznawczej”, podjęte starania w GKKFiT w sprawie wznowienia „Słownika Geografii Turystycznej Polski”, podjęta inicjatywa wydawania regionalnych bibliografii krajoznawczych oraz przekształcenie „Ziemi” w kwartalnik.

Plan przewiduje usprawnienie metod programowania wycieczek z punktu widzenia ich treści krajoznawczych. Tu wybija się szczególnie sprawa opracowania zasad działalności BORT z punktu widzenia realizowania przez nie krajoznawczego programu turystyki, opracowanie programu szkolenia pracowników BORT w tym zakresie oraz odpowiednich techniczno-organizacyjnych czynności BORT przy przyjmowaniu i realizacji zleceń, przeprowadzenie w BORT-ach badań ankietowych programowej strony ruchu turystycznego obsługiwanego przez nie w sezonie 1971 r., ustalenie wskazówek i wytycznych w sprawie roli personelu obiektów turystycznych PTTK w programowaniu krajoznawczego programu turystyki opracowania i spopularyzowania wzorcowego wystroju krajoznawczego placówek PTTK.

Podjęte zostaną także prace nad rozszerzeniem informacji krajoznawczej w prasie, radio i telewizji. Przewiduje się nadto opracowanie planu publikacji o tematyce krajoznawczej nawiązującej do krajoznawczego programu turystyki w periodykach fachowych społecznych i młodzieżowych, popularyzowanie w Towarzystwie amatorskiego ruchu fotografii krajoznawczej poprzez:

- organizację kursu dla instruktorów
- organizację wystaw fotografii krajoznawczej.

Opracowanie przez Foto-Pam planu produkcji:

- prężroczny krajoznawczy
- pamiętek nawiązujących do krajoznawczych walorów poszczególnych regionów.

W punkcie trzecim — pedagogiczne wykorzystanie krajoznawstwa, plan przewiduje opracowanie przyśta monograficznych zajęć z dziedziny krajoznawstwa w SN, WSN i WSP i przedłożenie go Ministerstwu Oświaty i Szkolnictwa Wyższego, opracowanie koncepcji szkolenia instruktorów krajoznawstwa spośród nauczycieli — opiekunów szkolnych kół PTTK, opracowanie koncepcji organizacyjno-programowej pracy szkolnych kół PTTK, przeprowadzenie badań drogą wywiadów lub ankiet stanu i perspektyw rozwoju istniejących szkolnych kół PTTK, wybranych SKKT w szkołach średnich, wybranych SKKT w szkołach zakładowych. Tworzenie przy oddziałach PTTK punktów konsultacyjnych dla pomocy w programowaniu wycieczek dla młodzieży szkolnej; kierunkowanie pracy poradni krajoznawczych również w zakresie pomocy programowej dla organizatorów wycieczek szkolnych. Opracowanie i spopularyzowanie karty młodego krajoznawcy.

W punkcie czwartym dotyczącym regionalizmu krajoznawczego plan zobowiązuje wszystkie oddziały PTTK do opracowania tras, programów i planów wycieczek po własnym regionie i spopularyzowanie ich wśród zakładów pracy i szkołach.

Przewiduje się ponadto ogłoszenie stałego współzawodnictwa pomiędzy oddziałami PTTK na nowe pomysły i formy popularyzowania własnego regionu. Dokonana będzie analiza współpracy ogniw PTTK z towarzystwami regionalnymi. W „Ziemi” natomiast postulowane jest utworzenie działu poświęconego wy-

nikom krajoznawczych prac regionalistycznych i ich zastosowania w aktywizacji turystycznej regionu.

Wreszcie w punkcie piątym planu — współdziałanie krajoznawstwa z nauką, przewiduje się ufundowanie stałej nagrody ZG PTTK za prace magisterskie i doktorskie, mające znaczenie dla popularyzacji krajoznawstwa w masowym ruchu turystycznym oraz zorganizowanie „Forum krajoznawczego”, na którym naukowcy różnych dyscyplin mogliby prezentować swój dorobek naukowy pod kątem wykorzystania go w krajoznawstwie.

Zapowiada się ustalenie z PAN oraz innymi zainteresowanymi instytucjami naukowymi zakresu i planu prac badawczych, które mogłyby podjąć PTTK wykorzystując do tego celu młodzież uprawiającą turystykę i określone grupy turystów dorosłych.

Po dyskusji Plenum ZG PTTK zatwierdziło plan realizacji krajoznawczego programu turystyki wskazując przede wszystkim na fakt bardzo roboczego, konkretnego potraktowania wszelkich spraw wynikających z nakreślonego programu. Godzi się również podkreślić, że poszczególne zespoły zagadnień przydzielono konkretnym działaczom i pracownikom programowym ZG PTTK, co gwarantuje skuteczność działania. Plenum zatwierdziło również skład Rady Programowej Towarzystwa.

Rada Programowa ZG PTTK będzie zajmować się głównie studiowaniem najcenniejszych osiągnięć programowych kół, oddziałów i okręgów Towarzystwa, na podstawie dorobku komisji problemowych oraz opracowywaniem wniosków mających na celu upowszechnianie tych doświadczeń w całym Towarzystwie. Będzie działała na rzecz integracji myśli programowej w Towarzystwie, nie zastępując w zakresie kierowania bieżącą jego pracą ani instancji, ani społecznych komisji, ani innych ogniw Towarzystwa, mających obowiązek stałej pieczy nad jego rozwojem i dbałości o jego dobre imię.

Rada Programowa ZG PTTK będzie więc pracować przy szerokiej konsultacji z działaczami Towarzystwa, niezależnie od ich organizacyjnych przydziałów i osobistych zainteresowań wykorzystując natomiast ich wiedzę, doświadczenie i umiejętności dla umacniania społeczno-wychowawczej roli PTTK i jego autorytetu wśród turystów Polski.

W dalszej części obrad omawiano budżet Towarzystwa na rok 1971.

Po zaznajomieniu się z projektem budżetu na 1971 rok oraz wysłuchaniu referatu wprowadzającego, ogłoszonego przez skarbnika ZG PTTK kol. Adolfa Cichego, Plenum przyjęło do realizacji zbiorczy budżet Zarządu Głównego PTTK zamykający się po stronie dochodów i kosztów sumą zł 305 064 tys. oraz funduszem obrotowym w kwocie zł 1185 tys.

Jednocześnie Plenum zobowiązało Prezydium Zarządu Głównego PTTK do:

1. Racjonalnej realizacji kwot ustalonych w budżecie i wydania w tym zakresie odpowiednich zaleceń do zarządów okręgów. W szczególności należy zwrócić uwagę na analizowanie pod względem celowości i efektywności poszczególnych decyzji związanych z organizacją imprez, kursów szkoleniowych, wydawnictw itp. Plenum upoważnia Prezydium ZG do zmiany przeznaczenia zaoszczędzonych kwot a w szczególności zaleca zwiększenie tym sposobem funduszu obrotowego.

Oszczędne gospodarowanie środkami pieniężnymi nie może mieć miejsca kosztem ograniczenia zadań programowo-organizacyjnych PTTK.

2. Zatrzymania na szczeblu Zarządu Głównego rezerwy w kwocie 3 mln zł ze środków przeznaczonych na nakłady majątkowe w celu wykorzystania jej na ewentualne pokrycie strat z tytułu pogorszenia wyników działalności obiektów turystycznych i zespołów gospodarki pomocniczej spowodowanych zmianą cen i podwyżką plac najniższej zarabiających (ponieważ projekt budżetu nie ujmuje tych elementów).

3. Wydania wytycznych (w związku z decyzją nr 10 Prezydium Rządu z dnia 22 stycznia 1971 r.) w sprawie wzmocnienia działalności jednostek organizacyjnych PTTK w zakresie ochrony mienia społecznego, zapobiegania niegospodarności i przeciwdziałania występującym objawom marnotrawstwa.

4. Pozostawienia w dyspozycji zarządów okręgów wygospodarowanych przez nie środków finansowych z działalności gospodarczej w ramach poprawy wyniku, z przeznaczeniem ich na modernizację i wyposażenie obiektów turystycznych.

PTTK-OWSKIE CEGIEŁKI NA ZAMEK KRÓLEWSKI

DAZJA Biura Politycznego KC PZPR o odbudowie Zamku Królewskiego została przyjęta przez całe społeczeństwo ze zrozumieniem i satysfakcją. Wielowiekowa siedziba najwyższych władz Rzeczypospolitej, zniszczona z premedytacją przez hitlerowców stanie się znów głównym obiektem zainteresowania wszystkich odwiedzających stolicę. Opis Zamku znalazł się już w pierwszym, wydanym w 1643 r. przewodniku po Warszawie — „Gościńcu” Adama Jazębskiego. Po ostatniej wojnie, przez wiele lat organizatorzy wycieczek, działacze PTTK z zakłopotaniem słuchali pytań turystów, dlaczego Zamek drogi całemu narodowi, mimo uchwały sejmu z 1949 r. dotąd nie został odbudowany. Kiedy więc zapadła oczekiwana dawno decyzja, petetkowcy znaleźli się w pierwszych szeregach deklarujących swą pomoc przy rekonstrukcji Zamku.

Jako pierwsi znaleźli się w tym gronie warszawscy przewodnicy tu-

rystyczni PTTK. Każdy z przeszło półtysięcznej rzeszy warszawskich przewodników miejskich zadeklarował opracowanie społecznie przynajmniej jednej wycieczki, przeznaczając wynagrodzenie na odbudowę Zamku Królewskiego.

A oto dalsze deklaracje członków i działaczy PTTK na rzecz odbudowy Zamku Królewskiego.

Stocznicy z oddziału PTTK przy Stoczni Gdańskiej im. W. Lenina pragnąc przyczynić się do realizacji tego wielkiego zamierzenia, postanowili przeznaczyć na ten cel przez okres najbliższych lat 1 procent składek członkowskich. Zarząd Oddziału będzie też prowadził stałą akcję propagandową na rzecz odbudowy Zamku wśród kół, klubów oraz innych organizacji społecznych działających na terenie Stoczni Gdańskiej im. Lenina.

Na nadzwyczajnym posiedzeniu aktywu jednego ze stołecznych klubów PTTK „Czata 62”, jego członkowie podjęli zobowiązanie przepra-

cowania 150 godzin przy odbudowie zamku i zebrali sumę 500 zł, która zostanie przekazana na fundusz budowy. Zaproponowano też opracowanie w czynie społecznym popularnego informatora o Zamku — jego powstaniu, akcji ratowania we wrześniu 1939 r., planowanych funkcji po rekonstrukcji.

Łódzkie Koło Przewodników PTTK zadeklarowało jedną dniówkę wycieczkową w roku przeznaczyć na odbudowę Zamku.

Zarząd Klubu Organizatora Turystyki „KOT” PTTK przy Oddziale PTTK w Gdańsku przekazał 200 zł ze składek klubowych a w najbliższym czasie przeprowadzi zbiórkę wśród członków klubu — organizatorów turystyki, w większości będących jednocześnie społecznymi opiekunami zabytków.

Koło Przewodników Miejskich po Górnośląskim Okręgu Przemysłowym i Terenowo-Nizinnych w Katowicach postanowiło wyasygnować na fundusz odbudowy Zamku Królewskiego 2000 zł.

40-osobowa grupa uczestników odbywającego się w Oddziale PTTK „Mazowsze” kursu przewodników terenowych po województwie warszawskim zebrała na odbudowę Zamku 1000 zł. Uczestnicy kursu zo-

bowiązali się ponadto przekazać na ten cel swe honoraria za pierwszą dniówkę, jaką otrzymają po uzyskaniu uprawnień przewodnickich.

Zarząd Koła PTTK przy kopalni „Makoszowy” w imieniu wszystkich członków koła postanowił przekazać na odbudowę Zamku 2000 zł.

Zarząd Oddziału PTTK w Grudziądzu podjął uchwałę złożenia cegiełki w wysokości 200 zł na odbudowę Zamku Królewskiego.

Przewodnicy tatrzańscy PTTK w Zakopanem, pragnąc poprzeć politykę Partii i Rządu PRL, postanowili opodatkować się w wysokości 1% od zarobków w sezonie turystycznym

1971 i uzyskane w ten sposób fundusze przekazać na rzecz odbudowy Zamku Królewskiego.

Członkowie Koła PTTK — ŻURAW przy Przedsiębiorstwie Montażowym Urzędzeń Górniczych w Katowicach uchwałą VII Walnego Zebrania Sprawozdawczego zobowiązali się wpłacić na konto Społecznego Komitetu Odbudowy Zamku 400 złotych.

Zarząd Oddziału PTTK w Bielsku-Białej poinformował, że przekazuje na fundusz odbudowy 1000 złotych. Również 1000 zł przekazało na ten cel Koło Przewodników Beskidzkich przy Oddziale PTTK w Biel-

sku-Białej. Zarząd oddziału zaapelował ponadto na łamach swego wewnętrznego biuletynu do wszystkich kół PTTK zrzeszonych w Oddziale o przeprowadzenie zbiórki.

Koło PTTK przy kopalni „Knurow” informuje o przekazaniu na odbudowę Zamku 2100 zł. Członkowie Klubu Motorowego Górników i Energetyków w Katowicach zadeklarowali zaś na ten cel 3000 zł.

Napewno nie jest to pełna lista PTTK-owskich cegiełek na odbudowę Zamku Królewskiego w Warszawie. Ale już te pierwsze świadczą o wielkim społecznym zaangażowaniu, o ofiarności członków i działaczy PTTK.

WYSOKIE ODZNACZENIA DLA DZIAŁACZY I PRACOWNIKÓW PTTK

Działacze i pracownicy Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego, w minionym 20-leciu Towarzystwa położyli wielkie zasługi dla rozwoju turystyki i krajoznawstwa. Nic więc dziwnego, że liczni spośród nich wyróżniani byli odznaczeniami państwowymi i organizacyjnymi. Długa jest lista tych, którym te odznaczenia przyznano.

Ostatnio, z okazji jubileuszu XX-lecia PTTK, Rada Państwa przyznała dalsze odznaczenia państwowe kolejnym działaczom i pracownikom PTTK.

Na uroczystości ich wręczenia, którego dokonał przewodniczący GKKFiT dr Włodzimierz Reczek byli obecni członkowie prezydium ZG PTTK z prezesem Piotrem Gajewskim, zastępca przewodniczącego GKKFiT inż. Andrzej Trojnar, przewodniczący Rady Turystyki dr Zbigniew Kulczycki, sekretarz Krajowej Rady Ogólnozwiązkowej Federacji Sportu, Wychowania Fizycznego i Turystyki Józef Topisz.

Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski otrzymali: JÓZEFA BZOWSKA, STANISŁAW GABRY-SZEWSKI i ZOFIA WĘGRZYN.

Złoty Krzyż Zasługi: WILIAM BEYER, TADEUSZ CHRUSCICKI, TADEUSZ DORAWSKI i MIECZY-SŁAW MAJEWICZ.

Srebrny Krzyż Zasługi: JAN DZIUBA, STEFAN NIEZABITOWSKI, TADEUSZ RYCERSKI i RY-SZARD SEMELKO.

Brązowy Krzyż Zasługi: JAN WÓJCIK, JÓZEF WRONA, JANUSZ ŻMUDZIŃSKI.

Przyznane zostały także odznaki GKKFiT „Zasłużony Działacz Turystyki”, które wręczał zastępca przewodniczącego GKKFiT, A. Trojnar. Odznaki otrzymali: Jan Arament, Henryk Dąbrowski, Weronika Gługła, Adam Gomolewski, Zygmunt Kleszczyński, Jerzy Mycke, Krzesław Stokłosa, Henryk Tomkiewicz, Stanisław Wasilewski.

Dyplomy Uznania GKKFiT za: Andrzej Piwoński, Henryk Tomkiewicz.

Prezes ZG PTTK Piotr Gajewski dokonał ponadto wręczenia Złotych i Srebrnych Odznak Towarzystwa.

Złote odznaki PTTK otrzymali: Zygmunt Bałkowski, Ryszard Cetnarski, Tadeusz Chruścicki, Stefan Mendykowski, Kazimierz Remiszewski, Michał Sumiński, Witold Tyrakowski.

Srebrne: Zbigniew Raciński, Jerzy Wierzbicki.

RADA PROGRAMOWA ZG PTTK

- Jacek Węgrzynowicz**
— przewodniczący Rady Programowej — wiceprezes ZG PTTK, przewodniczący Komisji Krajoznawczej ZG PTTK, inżynier, pracownik Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego.
- prof. dr Włodzimierz Antoniewicz**
— przewodniczący Komisji Opieki nad Zabytkami ZG PTTK, archeolog.
- Maria Balicka-Andrasz**
— wiceprezes Zarządu Oddziału PTTK w Krakowie.
- Zygmunt Beczkowicz**
— członek Honorowy PTTK, prawnik, Warszawa.
- Marian Bielecki**
— kierownik grupy GOPR w Bielsku-Białej.
- Lucyna Bogusławska**
— kierownik SWOKT — Katowice.
- doc. dr Juliusz Braun**
— wiceprzewodniczący Komisji Krajoznawczej ZG PTTK, pracownik naukowy, ekonomista — Kielce.
- Ryszard Cetnarski**
— kierownik Działu Programowego ZG PTTK, geograf.
- Zbigniew Cichocki**
— prezes Klubu Motorowego PTTK — Siersza.
- dr Kazimierz Denek**
— pracownik naukowy — Poznań.
- Roman Gębicz**
— przewodniczący Komisji Młodzieżowej Oddziału PTTK w Elblągu, nauczyciel, geograf.
- Henryk Gawarecki**
— przewodniczący Okręgowej Komisji Krajoznawczej PTTK w Lublinie, historyk sztuki.
- Jerzy Goszczyński**
— działacz Komisji Turystyki Kolarskiej, ekonomista.
- Marian Głuchowski**
— wiceprezes Zarządu Okręgu PTTK w Olsztynie.
- Janusz Grzybowski**
— członek prezydium Komisji Krajoznawczej ZG PTTK, prawnik — Kraków.
- doc. dr Teofila Jarowiecka**
— pracownik naukowy WSWF — Kraków.
- Andrzej Kamiński**
— kierownik DW PTTK — Szczyrk, ekonomista.
- Witold Kasprzewski**
— prezes Oddziału PTTK w Gdańsku.
- Tadeusz Kaszper**
— pracownik oświatowy w Katowicach.

20. **Zbigniew Kresek**
— sekretarz Zarządu Oddziału PTTK — Kraków.
21. **Władysław Krygowski**
— sekretarz Komisji Turystyki Górskiej ZG PTTK, redaktor „Wierchów” — Kraków.
22. **dr Zbigniew Kulczycki**
— przewodniczący Rady Turystyki GKKFiT, historyk.
23. **Zygmunt Kwiatkowski**
— kustosz muzeum regionalnego. Oddział PTTK w Golubiu-Dobrzyniu, historyk.
24. **Marek Manowiecki**
— przewodniczący Komisji Młodzieżowej ZG PTTK, pracownik ZG ZMS.
25. **Zbigniew Mikołajczak**
— redaktor naczelny MT „Światowid”, dziennikarz.
26. **doc. dr Maria Irena Mileska**
— członek prezydium Komisji Krajoznawczej ZG PTTK, pracownik naukowy Uniwersytetu Warszawskiego, geograf.
27. **Wojciech Militz**
— zastępca sekretarza generalnego ZG PTTK, przewodniczący Komisji Przewodniczej ZG PTTK.
28. **dr Wacław Musiał**
— przewodniczący Okręgowej Komisji Krajoznawczej PTTK w Łodzi, ekonomista.
29. **plk. Jerzy Nowak**
— przewodniczący Komisji Kół Wojskowych ZG PTTK — Warszawa.
30. **Władysław Olenzki**
— przewodniczący Komisji Ochrony Przyrody ZG PTTK, redaktor.
31. **dr Roman Peretiatkowicz**
— ekonomista, pracownik naukowy, członek GSK PTTK — Jelenia Góra.
32. **dr Czesław Piskorski**
— kierownik Pracowni Zakładu Zagospodarowania Turystycznego GKKFiT — Szczecin.
33. **dr Wacław Przeclawski**
— socjolog, pracownik naukowy.
34. **Wiesław Radomski**
— prezes Zarządu Oddziału Międzyuczelnianego w Toruniu, prawnik.
35. **Michał Radgowski**
— zastępca redaktora naczelnego „Polityki”, dziennikarz.
36. **dr Tadeusz Rudkowski**
— wiceprzewodniczący Komisji Opieki nad Zabytkami ZG PTTK, historyk sztuki.
37. **Tadeusz Rycerski**
— prezes Zarządu Okręgu Mazowieckiego PTTK, dziennikarz.
38. **Zbigniew Skorwider**
— prezes Zarządu Oddziału PTTK w Ciechocinku.
39. **Eugeniusz Skrzypek**
— prezes Warszawskiego Klubu Wodniaków PTTK, redaktor naczelny wydawnictwa „Sport i Turystyka”.
40. **dr Krzesław Stokłosa**
— pracownik naukowy WSE — Kraków.
41. **Stefan Sosnowski**
— dyrektor Domu Turysty PTTK w Warszawie, harcistrz.
42. **Władysław Stendera**
— prezes Zarządu Oddziału PTTK w Nowym Sączu, inżynier.
43. **Zbigniew Tomkowski**
— redaktor naczelny „Ziemi”, wiceprzewodniczący Komisji Krajoznawczej ZG PTTK, historyk.
44. **Henryk Tomkiewicz**
— przewodniczący Komisji Turystyki Pieszej ZG PTTK, geograf.
45. **doc. dr Stanisław Waltoś**
— wiceprezes Zarządu Okręgu PTTK w Krakowie, pracownik naukowy UJ, prawnik.
46. **Władysław Wawrzynowski**
— przewodniczący Komisji Kół Zakładowych ZG PTTK, sekretarz ZG ZNP.
47. **Cezary Wójcicki**
— sekretarz Zarządu Okręgu PTTK w Białymstoku.
48. **Zbigniew Żochowski**
— przewodniczący Okręgowej Komisji Młodzieżowej PTTK w Gdańsku.

W okręgu katowickim

NA SREBRNE GODY TOWARZYSTWA 100 - TYSIĘCZNA ARMIA TURYSTÓW I KRAJOZNAWCÓW

23 STYCZNIA 1971 r. odbyło się w Katowicach V okręgowe zebranie działaczy PTTK z terenu Górnego Śląska, które podsumowało doroczną działalność i określiło główne kierunki pracy Towarzystwa na najbliższe lata w woj. katowickim. W zebraniu tym uczestniczyli członkowie Prezydium ZG PTTK z prezesem Piotrem Gajewskim na czele.

W godzinach przedpołudniowych delegacja Zarządu Głównego i okręgu katowickiego PTTK została przyjęta przez sekretarza KW PZPR Wiesława Kiczana a następnie przez wiceprzewodniczącego prezydium WRN Stanisława Kiermaszka oraz sekretarza prezydium Stefana Skrzydło. Delegacja PTTK złożyła także

wizytę I sekretarzowi KD PZPR Kazimierzowi Mielczarkowi.

W przyjacielskich rozmowach prowadzonych w czasie składanych wizyt omawiane były perspektywy rozwoju turystyki i krajoznawstwa w województwie katowickim oraz rolę jaką ma do odegrania PTTK. Władze wojewódzkie wysoko oceniają bowiem działalność Towarzystwa.

Wyrazem tego było nadanie 10 aktywistom PTTK odznak „Zasłużonego w rozwoju województwa katowickiego”. Ich uroczyste wręczenie odbyło się na spotkaniu z działaczami PTTK w sali teatru im. Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach. Przybyli na nie zastępca przewodniczącego GKKFiT Andrzej Trojnar, zastępca kierownika Wydziału Pro-

pagandy KW PZPR Wiesław Kozi-bak, sekretarz Prezydium WRN Stefan Skrzydło, prezes ZG PTTK Piotr Gajewski, sekretarz generalny ZG PTTK Jerzy Sierpiński, wiceprzewodniczący WKKFiT Adam Strącek oraz zastępca komendanta Chorągwi ZHP Jerzy Wojciechowski.

Po krótkim zagajeniu prezesa okręgu PTTK kol. Leona Dusika głos zabrał prezes Towarzystwa, Piotr Gajewski, który omawiając całokształt dorobku PTTK w 20-leciu podkreślił rolę i osiągnięcia Towarzystwa w rozwoju turystyki na terenie województwa katowickiego.

Okręg katowicki, zwłaszcza w ostatnim pięcioleciu może się poszczycić pięknymi wynikami. I tak w 1965 r. ilość kół wynosiła 657 a w 1970 r. — 941. W analogicznym okresie nastąpił prawie dwukrotny wzrost ilości członków kół z 37.887 do 71.471, a ilość kół SKKT zarejestrowanych jako członków zbiorowych wzrosła ze 184 do 307. Tak znaczny wzrost ilości członków idzie w parze ze wzrostem działalności. W ostatnim pięcioleciu zarejestrowano 20 nowych klubów specjalistycznych, zwiększyła się ilość komisji społecznych ze 168 do 220, kadra przewodników z 842 wzrosła do 1600, przybyło ponad 500 przewodników tu-

rystyki kwalifikowanej, a ilość organizatorów turystyki zwiększyła się z 3.262 do 5.500.

W imprezach turystyki kwalifikowanej wzięło udział w 1970 r. ponad 90.000 osób co wobec 41.320 w 1965 r. stanowi przeszło dwukrotny wzrost. Biuro Obsługi Ruchu Turystycznego zorganizowało 10.000 wycieczek obsługując 500.000 turystów (w 1965 — 4795 wycieczek 251.840 uczestników).

O zaangażowaniu aktywu petetokowskiego świadczą też wymownie ilość czynów społecznych podjętych w 1969 r. z okazji obchodów 25-lecia Polski Ludowej. Ogólna ich wartość przekracza 7 milionów złotych.

Osiągnięcia te są rezultatem wielotysięcznej ofiarnej rzeszy działaczy Towarzystwa, którzy swą bezinteresowną pracą społeczną przyczyniają się do rozwoju turystyki i krajoznawstwa, pomnażania dóbr PTTK, obejmowania swym zasięgiem setek tysięcy robotników tego wielce uprzemysłowionego województwa.

W swoim wystąpieniu prezes ZG PTTK mówił jednak nie tylko o osiągnięciach w rozwoju turystyki w województwie katowickim, ale także i o tym, że sporo tu jeszcze pozostało do zrobienia.

Z myślą o tym działaniu przedstawione zostały na katowickim spotkaniu aktywu Okręgu PTTK zamierzenia na przyszłość. Aktyw ten opracował główne kierunki działalności na najbliższe pięć lat. Zostały one zatwierdzone przez zebranych. Końcowa faza realizacji przyjętych zamierzeń zbiegnie się z ćwierćwieczem naszego Towarzystwa.

Ambitnym zamierzeniem działaczy PTTK okręgu katowickiego jest przyjęcie na jubileusz srebrnych godów PTTK z nowymi osiągnięciami jako 100 tysięczna armia zorganizowanych turystów i krajoznawców.

Swoją uwagę działacze skoncentrują przede wszystkim na systematycznym rozwoju sieci organizacyjnej PTTK, wprowadzając w życie hasło „PTTK w każdym większym zakładzie pracy”.

Okręg Katowicki PTTK specjalną wagę przywiązuje do spraw szkolenia. Wychodzi on bowiem z założenia, że odpowiednio przeszkolona kadra, stanowi możliwość przyciągnięcia do Towarzystwa tysięcy nowych działaczy społecznych ruchu krajoznawczo-turystycznego.

Działacze okręgu PTTK w Katowicach nie zapominają przy tym, że Towarzystwo jest organizacją zajmującą się sferą usług turystycznych przeznaczonych dla masowego odbiorcy. Dlatego postawili sobie zadanie rozwijania taniej bazy noclegowej gwarantując jednocześnie jak najwyższej jakości świadczone w niej usługi. Praca przebiegać będzie pod hasłem: „Więcej stacji turystycznych i coraz lepsza ich jakość”.

Wszyscy członkowie Towarzystwa będą w dalszym ciągu brać udział w realizacji czynu petetokowskiego — budowie domu wycieczkowego PTTK w Olsztynie koło Częstochowy. Realizacja ambitnych zamierzeń aktywu katowickiego jest możliwa tylko dzięki ścisłej współpra-

cy ze związkami zawodowymi i innymi organizacjami społecznymi.

Działacze PTTK województwa katowickiego niejednokrotnie dawali dowody dużego doświadczenia i zrozumienia roli krajoznawstwa oraz turystyki. Dotychczasowa doskonała współpraca Zarządu Okręgu PTTK w Katowicach z władzami państwowymi, związkami zawodowymi i organizacjami młodzieżowymi oraz ich pomoc i poparcie pozwalają przypuszczać, że zamierzenia aktywistów zostaną w pełni zrealizowane.

Podczas zebrania aktywu PTTK okręgu katowickiego odbyła się też uroczystość wręczenia zasłużonym działaczom 24 Złotych odznak PTK oraz 4 odznak Zasłużonego Działacza Turystyki.

Złote odznaki PTTK zostały też nadane dwóm najstarszym oddziałom PTTK na terenie województwa — w Bielsku-Białej i Katowice-

-Wschód. Przyznano je za wybitne zasługi w rozwoju i upowszechnianiu krajoznawstwa oraz turystyki na terenie województwa katowickiego.

W czasie spotkania głos zabrał także sekretarz prezydium WRN Stefan Skrzydło, który złożył gratulacje wszystkim działaczom z racji ich dotychczasowych osiągnięć. Podkreślił on w swoim wystąpieniu, że PTTK na terenie Górnego Śląska cieszy się uznaniem i opieką władz wojewódzkich. Zadeklarował on dalszą pomoc wszystkim działaczom PTTK ze strony wojewódzkiej rady narodowej oraz życzył zrealizowania ich ambitnych zamierzeń. Spotkanie katowickich działaczy PTTK zakończono częścią artystyczną, w czasie której aktorzy teatru im. Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach zaprezentowali sztukę W. Bogusławskiego pt. „Krakowiacy i Górale”.

Z okazji obchodów

500-lecia urodzin M. Kopernika

DELEGACJA PTTK U SZEFA URZĘDU RADY MINISTRÓW

Z okazji zbliżających się obchodów 500-lecia wielkiego polskiego astronoma, który „wstrzymał słońce a poruszył ziemię” delegacja Zarządu Głównego PTTK z prezesem Piotrem Gajewskim oraz przewodniczącym ogólnopolskiego Komitetu PTTK obchodów 500-lecia urodzin M. Kopernika prof. dr Włodzimierzem Antoniewiczem i zastępcą sekretarza generalnego PTTK, przewodniczącym Komisji Przewodniczącej ZG PTTK Wojciechem Miłtzem złożyła wizytę szefowi Urzędu Rady Ministrów J. Wieczorkowi.

Przedstawiciele PTTK poinformowali ministra J. Wieczorka o bogatym programie krajoznawczo-turystycznym, jaki Towarzystwo przygotowuje z okazji obchodów kopernikowskich przypadających w 1973 roku. Wśród inicjatyw PTTK szczególne miejsce zajmą wycieczki i imprezy organizowane na szlakach związanych z życiem i dziełem Mi-

kołaja Kopernika. Do tej akcji Towarzystwo przygotowuje dziesięcioletnią kadre przewodników turystycznych.

Ustanowiona zostanie także nowa odznaka krajoznawczo-turystyczna, przez zdobywanie której uczestnicy ruchu turystycznego, a szczególnie młodzież, będą mogli lepiej poznać miejsca i obiekty kopernikowskie. Program ten uzupełni bogata akcja odczytowa oraz liczne konkursy i wystawy.

Podczas wizyty, w związku z powołaniem Ogólnopolskiego Komitetu Odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie, przedstawiciele PTTK złożyli ministrowi J. Wieczorkowi, wiceprzewodniczącemu tego komitetu informację o licznych inicjatywach społecznych jakie podejmą działacze Towarzystwa m.in. o powszechnej akcji przewodników PTTK deklarujących za przewodnikami warszawskimi swą pracę na rzecz odbudowy Zamku.

Ukazała się już „ZIEMIA 1968”

W sprzedaży, na półkach księgarskich ukazała się „Ziemia 1968.” Ten nowy numer „Prac i materiałów krajoznawczych” zawiera bardzo wiele cennych pozycji. Nie powinno go zabraknąć w żadnej bibliotece krajoznawcy.

Zachęcamy wszystkich do nabycia „Ziemi”. Jej cena, jak poprzednie egzemplarze — 40.— zł. „Ziemię” można także nabywać w Oddziale Praskim PTTK — Warszawa, ul. Środkowa 30.

KAJAKOWCY WYPŁYWAJĄ NA SZEROKIE WODY

TURYSTYKA kajakowa cieszy się w naszym kraju od wielu lat zasłużonym powodzeniem, a wielkie sploty kajakowe lat 50-tych w rodzaju splotu-giganta „Wodami Polski do Granicy Pokoju” spopularyzowały w społeczeństwie tą dyscyplinę turystyki do tego stopnia, że dziś można mówić o jej umasowieniu.

Dobitnie to zresztą ilustruje sprawozdanie z działalności Komisji Turystyki Kajakowej ZG PTTK za rok 1970. Przytaczamy tylko kilka stwierdzeń, świadczących o zasięgu tej działalności oraz wszechstronności turystyki kajakowej.

W PTTK działa ogółem ok. 250 klubów i sekcji zrzeszających ponad 3500 sympatyków kajakarstwa.

W samych tylko 17-tu imprezach ogólnopolskich (w tym 1 centralna i 2 międzynarodowe) brało udział ogółem ponad 2600 uczestników. Ilość wszystkim imprez kajakowych, w tym również wycieczek ocenia się na ponad 2800, a uczestników na około 45 000, z czego młodzieży prawie 8500. (Są to cyfry szacunkowe, bowiem w chwili oddawania numeru do druku pełne sprawozdanie statystyczne nie było jeszcze sporządzone).

Komisja Turystyki Kajakowej ZG PTTK dokonała analizy dotychczas organizowanych imprez, oceniając je ogólnie jako bardzo udane. Specjalnie podkreślono wartości splotów sobotnio-niedzielnich, uznając wysokie walory rekreacyjne tych imprez. Dla przykładu Sekcja Kajakowa Koła PTTK przy Zakładach „Polfa” w Warszawie organizuje w każdą sobotę od maja do września sploty sobotnio-niedzielne, w których bierze udział corocznie 800—1000 osób.

A samym okręgu warszawskim w 1970 r. według niepełnych danych, ilość uczestników tego rodzaju wycieczek wynosiła około 2000 osób, w tym około 500 młodzieży.

Dać należy, że wyraźnie wydłużył się czas trwania poszczególnych imprez, co przy zwiększonej ilości osób biorących w nich udział daje bardzo dynamiczny wzrost osobodni.

Jeżeli rok 1968 przyjmiemy za 100, to w roku 1969 ilość osobodni wzrosła o 32%, a w roku 1970 — o 97%. Z powyższego wynika, że zapotrzebowanie społeczne na tego rodzaju imprezy jest bardzo duże i zastępuje wczasy stacjonarne, 14-dniowe. W miejsce powyższych imprez, związki zawodowe lub PTTK musiałyby bowiem przyznać 1.343 skierowań 14-dniowych na wczasy.

Rozwijają się również wyjazdy turystów-kajakowców na sploty zagraniczne. Co roku KTKaj. przewiduje całe posiadane zasoby środków dewizowych na grupowe wyjazdy turystów-kajakowców głównie na międzynarodowy splot ka-

jakowy na Dunaju i międzynarodowy splot kajakowy na Dunaju im. Sobieskiego. Ponadto turyści polscy wyjeżdżają na rzeki Jugosławii. W roku 1970 w wyżej wymienionych splotach wzięło udział 101 polskich turystów-kajakowców. W imprezach międzynarodowych w Polsce stale zwiększa się udział turystów zagranicznych. W roku 1970 było ich 164.

Corocznie Komisja przewiduje poważne kwoty na szkolenie aktywu i przodowników turystyki kajakowej. Tu jednak trzeba stwierdzić, że wyniki nie są w pełni zadowalające. (W roku 1970 przeszkolono 315 osób). Około 10% kandydatów na przodowników turystyki kajakowej nie zdaje egzaminu końcowego, zaś pozostali po zakończeniu szkolenia nie są wykorzystywani w pracy i zapominają o obowiązkach wynikających z przyznanego im tytułu przodownika.

Być może modyfikacja regulaminu przodownika turystyki kajakowej (wprowadzono zasadę nadawania wyższych stopni (II i I) przodowniczych tym osobom, które wykazują się posiadaniem odpowiednich stopni Turystycznej Odznaki Kajakowej oraz aktywną działalnością) pozwoli na ożywienie działalności przodowników.

Zresztą idąc w tym kierunku, zgodnie z uchwalonym regulaminem przodownika turystyki kwalifikowanej, KTKaj. ZG PTTK prowadzi szkolenie przodowników studenckich.

W 1970 roku szkolenia te organizowano w Warszawie, Gdańsku i Katowicach. Dały one w efekcie 90 absolwentów, co trzeba ocenić bardzo pozytywnie.

W zakresie wczasów PTTK-FWP, tj. obozów, szkoleń kajakowych i wędrownych wczasów notuje się stale wykorzystanie ilości miejsc w granicach 84—93%.

W roku 1970 — zgodnie z wnioskiem Ogólnopolskiego Zlotu Przodowników Turystyki Kajakowej — zorganizowano w dwóch szkołkach i jednym obozie turnusy, zaczynające się już od połowy czerwca.

Nie wystarczy zachwytać się danymi statystycznymi, należy natomiast patrzeć na sprawy turystyki kajakowej w aspekcie jej dalszego rozwoju, przelamywania istniejących trudności, unowocześniania pracy, podejmowania nowych inicjatyw.

Jak w tym świetle wyglądają zamierzenia KTKaj. i jej postulaty, które po przedyskutowaniu zyskały sobie aprobatę Prezydium ZG PTTK?

Postanowiono uznać dotychczasowy kierunek pracy KTKaj., a w szczególności: zwiększenie liczby imprez kajakowych, a zwłaszcza splotów sobotnio-niedzielnich, wydłużenie czasu trwania imprez centralnych i ogólnopolskich, co po-

zwala uczestnikom na wykorzystanie w tym celu skierowań wczasowych FWP-PTTK, zwiększenie udziału młodzieży szkolnej w imprezach kajakowych, zaś wśród młodzieży akademickiej zdobywanie tytułu studentkiego przodownika, za zjawisko pozytywne.

Dlatego zaakceptowano reorganizację szkoleń kajakowych, co nastąpi w roku 1971. Zmiana polegać będzie na tym, że zamiast 14-dniowych pobytów w ośrodkach wodnych PTTK turyści przebywać będą 7 dni w ośrodku, zaś drugie 7 dni będą płynąć kajakiem nocując na trasie w namiotach. Szkołki takie będą zlokalizowane na razie tylko na trasach: Ilawa — Stare Jabłonki i odwrotnie, Kamień (lub Nida) — Jabłoń i odwrotnie, Stary Folwark — Augustów.

Z dalszych, ważnych dla rozwoju turystyki kajakowej spraw należy wymienić zalecenie, by ogólnopolskie (w tym międzynarodowe i centralne) imprezy kajakowe weszły do programu działalności Biur Obsługi Ruchu Turystycznego PTTK z uwagi na wielkość wykonywanych prac organizacyjnych. Chodzi tu zwłaszcza o zabezpieczenie sprzętu, transport, obsługę finansową itp. Obecnie całość tych prac jest wykonywana przez aktywny społeczny Komisji w ramach urlopowych wypoczynkowych.

Postanowiono zobowiązać BTZ, aby oferowało kontrahentom zagranicznym na zasadzie pełnopłatnych wczasów wszystkie imprezy turystyki kajakowej w formach zorganizowanych, jak obozy, szkołki, wczasy wędrowne. Wzmiarian BTZ uzyskiwało by dogodne warunki wyjazdowe dla polskich kajakowców.

Postanowiono następnie zobowiązać wszystkie ogniwa PTTK do zamawiania proporczyków, plakietek, znaczków itp. wyłącznie w Zakładach Wytwórczych Foto-Pam PTTK, natomiast dyrekcję Zakładów zobowiązać do wykonywania tych zamówień.

Przeprowadzenie analizy wypożyczalni sprzętu turystycznego, przede wszystkim zaś sprzętu kajakowego z punktu widzenia potrzeb turystyki kajakowej oraz takiego przemieszczenia tego sprzętu, aby potrzeby te były zaspokojone, pozwoli napewno na lepsze wykorzystanie sprzętu.

Podjęto również decyzję o zaniechaniu produkcji kajaka „Syrenka”, a rozpoczęciu produkcji jednego typu kajaka najbardziej odpowiadającego turystyce kajakowej. Warunki techniczne takiego kajaka zostały opracowane przez KTKaj. ZG.

Prezydium ZG PTTK zgadzając się z oceną, że stan baz najstarszych klubów turystyki kajakowej: „Żabi Kruk” w Gdańsku, Bydgoski Klub (ul. Żeglarska), SW w Annopolu i SW w Morzyczynie nie jest najlepszy, postanowiło podjąć jak najrychlejsze remonty tych baz.

W sumie więc zabiegi organizacyjne oraz prężna działalność KTKaj. pozwoli napewno turystyce kajakowej wypłynąć na szersze wody.

GOPR-OWI TRZEBA POMÓC

JAKĄ pozycję w polskim ruchu turystycznym zajmuje Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe nie trzeba wyaśniać. Natomiast warto przedstawić aktualny stan organizacyjny GOPR, a przede wszystkim sprawy wymagające rozstrzygnięcia lub uregulowania po to, by działalność GOPR PTTK mogła się coraz bardziej rozwijać, sprostać potrzebom coraz mocniej rozszerzającego się ruchu turystycznego. Sprawy te były przedmiotem dyskusji na Prezydium Zarządu Głównego PTTK.

Swą działalność GOPR rozwija w 4 południowych województwach na obszarze obejmującym 8500 km² gór, od Sudetów po Bieszczady.

GOPR zrzesza aktualnie 800 ratowników górskich, w tym 48 pracowników etatowych. Ratownicy zrzeszeni są w 6-ciu grupach terenowych GOPR: Sudeckiej w Jeleniej Górze, Beskidzkiej w Bielsku-Białej, Podhalańskiej w Rabce, Tatrzańskiej w Zakopanem, Krynickiej w Krynicy i Bieszczadzkiej w Sanoku. Każda z tych grup utrzymuje po jednej Centralnej Stacji Ratunkowej. Łącznie natomiast GOPR ma w górach 120 placówek — stacji i punktów ratunkowych w górach. W części tych placówek pełnione są dyżury całoroczne, w pozostałych sezonowe lub tylko sobotnio-niedzielne z okresami służby od 10—24 godzin na dobę, w zależności od nasilenia ruchu, charakteru terenu i aktualnego zagrożenia. Każdy ratownik GOPR przepracowuje rocznie około 100 godzin pracy społecznej, ale są osoby osiągające i 1000 godzin. W ciągu roku GOPR interweniuje ok. 4500—5000 razy, z czego niemal 1/3 wymaga specjalnego transportu i późniejszej hospitalizacji. Ponadto organizuje akcje dożądne (np. poszukiwawcze) i wyprawy ratunkowe, angażujące większą liczbę ratowników lub osób spoza GOPR, trwające od kilku godzin do kilku dni. Rocznie jest ich około 100. W ciągu roku GOPR rejestruje niestety kilka do kilkunastu wypadków śmiertelnych.

Niezależnie od akcji ratowniczych GOPR zabezpiecza (społecznie lub odpłatnie) około 150 imprez turystycznych i zawodów sportowych. Tabor samochodowy Pogotowia wynosi aktualnie 9 pojazdów mechanicznych; w większości są to samochody operacyjne, terenowe.

Praca Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego i kierunek rozwoju GOPR zależy jest od kształtowania się ruchu turystycznego, sportowego i wczasowego w górach. Od 1952 r. ruch ten wzrósł 15-krotnie. Na tereny podgórskie i górskie przybywa corocznie ok. 13 milionów osób, z czego 4,5 mln porusza się ściśle na obszarze gór. W 1952 r. na terenie gór były tylko 3 ko-

lejki linowe, bądź linowo-terenowe. Obecnie takich urządzeń jest już około 30. Ponieważ nikt nie interesował się zabezpieczeniem terenów przykolejkowych, zadanie to musiało przejść na siebie GOPR, ze szkoda dla swej poprzedniej działalności, dla prowadzenia której brakuje ludzi, sprzętu i środków finansowych. Zabezpieczenie terenów przykolejkowych pochłania rocznie 1/3 etatów GOPR. Rozwój wypoczynku świątecznego, różnych rodzajów form turystyki kwalifikowanej uprawianej w górach oraz różnych gałęzi sportu, upowszechniania tego ruchu wśród mas pracowniczych i młodzieży — utrudnia coraz bardziej pracę GOPR i zmusza do szukania pomocy zarówno w łonie naszego Towarzystwa oraz w GKKFiT jak i innych współzainteresowanych, a nawet współodpowiedzialnych resortach, władzach i instytucjach.

Co trzeba zatem uczynić, aby praca GOPR rozwijała się coraz intensywniej, aby ratownicy mogli sprostać stale rosnącemu potrzebom społecznym?

Bardzo istotnymi są sprawy związane ze zwalnianiem ratowników-ochotników na dyżury i szkolenia na zasadzie płatnego, ale ograniczonego w czasie — urlopu społecznego oraz zwolnieniem na doraźnie i niecierpiące zwłoki akcje i wyprawy. Przy załatwianiu tych kwestii chodzi także o zaliczenie GOPR do jednostek uprzywilejowanych (tak jak stowarzyszenia wyższej użyteczności).

GOPR wnioskuje ponadto o nadanie ratownikom GOPR uprawnień do kierowania ruchem osób w górach i kontroli przestrzegania przepisów porządkowych. Powinno to być realizowane drogą automatycznego nadania wszystkim ratownikom GOPR uprawnień społecznego inspektora turystyki.

Dalszymi postulatami są kwestie uposażeń pracowników GOPR. W przeciwnym wypadku będziemy mieli do czynienia z niebezpieczeństwem fluktuacji wysoko wyszkolonej kadry GOPR, co z punktu widzenia interesów społecznych będzie zjawiskiem niekorzystnym.

To sprawy dotyczące samych ratowników. Są jednak także i sprawy wychodzące poza środowisko GOPR. Do takich należy przede wszystkim zabezpieczenie terenów przykolejkowych. Nie ulega bowiem wątpliwości, że tereny te muszą być przez kogoś zabezpieczone. Albo więc GOPR dysponował będzie wzrastającą ilością etatów i funduszem plac dla ratowników zawodowych i sezonowych, jak również środkami na wydatki osobowe itp., albo wprowadzona zostanie odpłatność właścicieli kolejek i wyciągów za służbę GOPR. Powinny być zatem wprowadzone do Zarządzenia Mini-

sterstwa Komunikacji o bezpieczeństwie na kolejach (i kolejkach linowych) zasady ustanawiania etatów dla ratowników lub odpłatności za dyżury pełnione przez GOPR. Ponadto urządzenia wyciągowe (krzesłkowe, orczykowe i zaczepowe) powinny być budowane i użytkowane po uzyskaniu opinii w zakresie ich lokalizacji, wydanej przez m.in. KTN ZG PTTK i GOPR. GKKFiT powinien wydać wytyczne dla terenowych komitetów kultury fizycznej i turystyki w sprawie zasad wydawania koncesji na budowę i użytkowanie urządzeń wyciągowych, które uwzględniają wpływ GOPR z punktu widzenia celowości takich inwestycji oraz uzależnią tę koncesję od zagwarantowania przez gestora obsady ratowniczej o odpowiednich kwalifikacjach (także spośród członków GOPR).

GOPR opracowałby zalecenia co do potrzebnej liczby ratowników, wytyczne oraz sytemy służby dostosowane do potrzeb i terenu oraz zapewniające jednolitość pełnienia tej służby. Sprzęt ratowniczy, wykupowanie osobiste i szkolenie tej służby prowadziłby GOPR — odpłatnie.

Wiąże się z tym zagadnieniem sprawa dyżurów dla GOPR w pomieszczeniach większych urządzeń wyciągowych oraz zagwarantowanie świadczeń lokalowych i usługowych w trakcie eksploatacji wyciągu. Jak dotychczas właściciele tych urządzeń nie są do tego obligowani. Nie jest również jeszcze w pełni wprowadzona zasada nieodpłatnych wyjazdów służbowych dla ratowników GOPR — niezależnie od gestora (Ministerstwo Komunikacji, GKKFiT, Ministerstwo Górnictwa i Energetyki), jak również pierwszeństwa w wyjazdach ratowników i strażników narciarskich (Ministerstwo Górnictwa i Energetyki).

Z kolei zabezpieczenie imprez turystycznych i zawodów sportowych nie może się odbywać na dotychczasowych zasadach, gdy ratownik-ochotnik korzystał ze swojego urlopu lub urlopu bezpłatnego. Na konferencji w czerwcu 1970 r. w GKKFiT ustalono, że imprezy i zawody winny być zabezpieczone odpłatnie, lecz poza kosztami zaliczanymi dotychczas (ekwiwalent za dyżur; koszty przejazdów, amortyzacja sprzętu) ratownicy-ochotnicy winni otrzymać zwrot utraconych zarobków.

Jak więc widać spraw do uregulowania jest wiele. I to powinno być załatwione. A przecież nie poruszyliśmy jeszcze wyposażenia GOPR w sprzęt ratowniczy, systematycznie się zużywający, jak również budowy siedzib centralnych stacji ratunkowych, które z uwagi na trudną sytuację finansową zostały odsunięte na lata dalsze. Ale i na te problemy trzeba patrzeć z pozycji szybko rozwijającego się ruchu turystycznego. Spraw tych więc nie można odkładać zbyt długo.

GOPR-owi jako organizacji o wybitnie społecznym oddziaływaniu trzeba pomóc finansując tę działalność docelowo zgodnie z potrzebami.

TURYSTYKA KWALIFIKOWANA RAZEM Z OCHRONĄ PRZYRODY

23 STYCZNIA 1971 r. Prezydium Komisji Ochrony Przyrody ZG PTTK zorganizowało spotkanie z przewodniczącymi komisji turystyki kwalifikowanej ZG PTTK i GOPR. W spotkaniu chodziło o ukazanie przewodniczącym komisji aktualnych spraw związanych z ochroną przyrody, ustalenie wspólnych zasad działalności w dziedzinie ochrony przyrody a zwłaszcza roli jaką ma do odegrania w tym zakresie turystyka kwalifikowana.

Referat wprowadzający wygłosił przewodniczący Komisji Ochrony Przyrody ZG PTTK W. Olendzki.

Zwrócił on uwagę na wzrastające stale zagrożenie środowiska przyrodniczego ze strony cywilizacji, urbanizacji, rozwoju przemysłu, postępu technicznego. Z drugiej strony to środowisko jest zagrożone przez potęgający się ruch turystyczny. Masowy napływ ludności na tereny pozamiejskie, a jednocześnie niedostateczne jeszcze zrozumienie w społeczeństwie potrzeby ochrony przyrody powoduje zagrożenie środowiska przyrodniczego.

Tym jak ważna to sprawa świadczy powołanie w naszym kraju Polskiego Komitetu Ochrony Środowiska Człowieka jako organu rządowego.

Konieczne zatem jest z jednej strony racjonalne zagospodarowanie terenów wypoczynku i turystyki, z drugiej zaś oddziaływanie wychowawcze na społeczeństwo. Dopóki społeczeństwo nasze nie będzie miało wrodzonego nawyku poszanowania przyrody będzie istniał problem stałego jej zagrożenia. W obu tych dziedzinach szczególną rolę spełniać musi nasze Towarzystwo.

W corocznych imprezach organizowanych przez PTTK bierze udział setki tysięcy turystów. Od tego w jakim stopniu zdołamy uświadomić ich o znaczeniu i konieczności ochrony przyrody, zależy w dużej mierze zachowanie jej dla obecnych i przyszłych użytkowników. Obowiązek kształtowania właściwej postawy turysty dotyczy zatem wszystkich działaczy PTTK. Referent precyzując stanowisko Komisji Ochrony Przyrody ZG PTTK wysunął pod adresem przedstawicieli turystyki kwalifikowanej następujące sugestie.

● Potrzebne jest pilne kształtowanie właściwego stosunku do środowiska przyrodniczego będącego zarazem dowodem rozbudzania umiłowania kraju ojczyzny. Jest to ważny czynnik kultury turystycznej ma istotne znaczenie wychowawcze.

● W szkoleniu przodowników turystyki kwalifikowanej nie może być pomijany temat: Cele i znaczenie ochrony przyrody — przewidziany w pkt. II b ramowego programu wszystkich rodzajów szkolenia kadr turystycznych PTTK. Tematyka ochrony przyrody i przyrodoznawstwa turystycznego powinna znaleźć swoje miejsce i w innych tematach ramowych programów szkolenia a w szczególności: Kultura uprawiania turystyki (pkt. II 1) i biwakowania (pkt. III 3). Treść tego szkolenia powinna mieć charakter praktyczny i zależeć w określonym stopniu od rodzaju turystyki.

Komisja Ochrony Przyrody planuje wydanie „Vademecum” ochrony przyrody, które byłoby przydatne każdemu turyście, niezależnie od uprawianej przez niego dyscypliny.

Komisja wysuwa projekt, aby łączyć szkolenie aktywnych różnych dyscyplin ze szkoleniem Straży Ochrony Przyrody i społecznych opiekunów przyrody. Można by było osiągnąć poprzez stworzenie tego rodzaju uniwersalnych seminariów, co polepszyłoby wyniki szkolenia i zaoszczędziło środków materialnych.

● Komisje turystyki kwalifikowanej powinny podjąć akcję upowszechniającą zasady uprawiania turystyki na terenach leśnych.

● Trzeba, aby w myśl uchwały Prezydium ZG PTTK, komisje turystyki kwalifikowanej zapewniły udział w organizowanych przez siebie imprezach członków Straży Ochrony Przyrody, którzy będą nadzorowali właściwe zachowanie się uczestników danej imprezy pod kątem ochrony przyrody, jednocześnie udzielali odpowiednich instrukcji i pouczeń w tym zakresie. Taka forma działalności jest już od dłuższego czasu realizowana w poznańskim okręgu PTTK.

● Komisje turystyki kwalifikowanej szerzej niż dotychczas winny uwzględniać tematykę ochrony przyrody w programach i regulaminach wszelkich organizowanych imprez turystycznych. Jest to bowiem najlepsza droga kształtowania właściwego stosunku do naturalnego środowiska człowieka, do rozbudzania zainteresowań przyrodniczych.

● Jest pożądane, aby niektóre imprezy turystyki kwalifikowanej były organizowane przede wszystkim pod kątem poznania zabytków przyrody.

● Przewodnicy turystyki kwalifikowanej, przewodnicy, organizatorzy turystyki, piloci i kierownicy wycieczek zobowiązani są uchwałą Prezydium ZG PTTK do instruowania uczestników imprez i wycieczek o przepisach obowiązujących w zakresie ochrony przyrody i o zasadach właściwego zachowania się w środowisku przyrodniczym. We wszystkich formach szkolenia aktywu PTTK ten obowiązek powinien być wyraźnie akcentowany.

● Komisje turystyki kwalifikowanej winny uwzględniać w regulaminach odznak turystycznych zagadnienia przyrodoznawstwa turystycznego i ochrony przyrody.

● Najwłaściwszą i odpowiadającą w pełni zamiłowaniu turystów we wszystkich dyscyplinach formą czynnego zapobiegania szkodom jakich dokonuje w przyrodzie masowy ruch turystyczny — jest udział w Straży Ochrony Przyrody. Dotyczy to w dużej mierze przodowników turystyki kwalifikowanej, przewodników, organizatorów turystyki, którzy są przecież odpowiedzialni nie tylko za nocleg, wyżywienie i przebieg trasy ale, również za oddziaływanie wychowawcze na uczestników imprezy. Uznaje się preto za celowe powołanie przy wojewódzkich i naczelnym inspektorze ochrony przyrody „grup koordynacyjnych” złożonych z członków Straży Ochrony Przyrody — przedstawicieli komisji turystyki kwalifikowanej danego okręgu.

Nad referatem i przedstawionymi sugestiami wywiązała się dyskusja. Wykazała ona zbieżność poglądów oraz troskę wszystkich dyskutantów o właściwie pojętą ochronę przyrody, zwłaszcza podczas imprez turystyki kwalifikowanej.

W szczególności uczestnicy dyskusji zwrócili uwagę na potrzebę:

— wydawania okresowych informacji przez Komisję Ochrony Przyrody ZG PTTK dla właściwego prowadzenia działalności komisji turystyki kwalifikowanej w dziedzinie ochrony przyrody,

— opracowania materiałów szkoleniowych z zakresu ochrony przyrody dla aktywu turystyki kwalifikowanej,

— usprawnienia działalności Straży Ochrony Przyrody m.in. przez wzrost liczebny jej członków i werbowanie działaczy turystyki kwalifikowanej,

— ochrony krajobrazu podwodnego,

— budowy prawidłowych ścieżek górskich,

— właściwej lokalizacji schronisk,

— organizowania małych imprez turystycznych z

uwagi na negatywny wpływ na przyrodę imprez wielkich, masowych,

— wspólnego konsultowania spraw ochrony przyrody związanych z działalnością poszczególnych komisji.

W odniesieniu do tej ostatniej kwestii postulowano organizowanie spotkań na wszystkich szczeblach organizacyjnych PTTK pomiędzy ochroną przyrody a turystami kwalifikowanymi.

Ogólnie uznano za słuszne tezy przedstawione przez przewodniczącego Komisji Ochrony Przyrody ZG PTTK, czemu dano wyraz zatwierdzając je oraz po-

dejmując deklarację o współpracy z Komisją Ochrony Przyrody.

Uznano również Komisję Ochrony Przyrody Zarządu Głównego PTTK za kompetentny organ do wystepowania na zewnątrz PTTK w sprawach dotyczących wszystkich zagadnień z dziedziny turystyki kwalifikowanej, związanych z ochroną przyrody.

Podjęte na spotkaniu ustalenia będą przesłane jako wytyczne do działalności w zakresie ochrony przyrody do wszystkich okręgowych i oddziałowych komisji turystyki kwalifikowanej PTTK.

PTTK i PTSM

WE WSPÓLNYM SZEREGU

Nie trzeba nikogo przekonywać, że interesy Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego i Polskiego Towarzystwa Schronisk Młodzieżowych są zbieżne. Dlatego ścisłe współdziałanie obu Towarzystw może przynieść znaczne korzyści młodzieży szkolnej. Tym się kierując, PTTK i PTSM podpisały porozumienie o współdziałaniu w dziele rozwijania krajoznawstwa i turystyki wśród młodzieży szkolnej.

Poniżej publikujemy pełny tekst tego porozumienia.

* * *

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze i Polskie Towarzystwo Schronisk Młodzieżowych:

— kierując się zbieżnością zadań i celów w niektórych dziedzinach swej działalności, a zwłaszcza w rozwijaniu krajoznawstwa i turystyki wśród młodzieży szkolnej.

— pragnąc przyczynić się do bardziej celowego wykorzystania środków państwowych przeznaczonych na działalność społeczną oraz wzajemnego wzbogacania swych doświadczeń w dążeniu do dalszego upowszechniania turystyki i krajoznawstwa wśród młodzieży, postanawiają nawiązać ze sobą ścisłą współpracę i w tym celu uzgadniają co następuje:

§ 1

Oba Stowarzyszenia, widząc potrzebę koordynacji

i ujednoczenia działania w szkołach podstawowych i średnich, uznają, że powinno ustać w szkołach członkostwo zbiorowe PTSM, a dotychczasowi członkowie zbiorowi PTSM zostaną zachęcani do zapisywania się na członków zbiorowych PTTK, przy czym PTTK uzna ich dotychczasowy staż członkowski w PTSM.

§ 2

Oba Stowarzyszenia będą uzgadniać corocznie programy działania w zakresie spraw, które są ich wspólnymi zadaniami i celami statutowymi służącymi rozwojowi turystyki i krajoznawstwa wśród młodzieży szkolnej.

§ 3

Porozumienie niniejsze podlega zatwierdzeniu przez Główny Komitet Kultury Fizycznej i Turystyki w uzgodnieniu z Ministerstwem Oświaty i Szkolnictwa Wyższego i wchodzi w życie z dniem zatwierdzenia.

Warszawa, dnia 11.II.1971 r.

Za Zarząd Główny
Polskiego Towarzystwa
Schronisk Młodzieżowych

Prezes
(—) Józef Kuran

Za Zarząd Główny
Polskiego Towarzystwa
Turystyczno-Krajoznawczego

Prezes
(—) Piotr Gajewski

Porozumienie: POLSKI ZWIĄZEK GŁUCHYCH I PTTK

KRAJOZNAWSTWO I TURYSTYKA INTEGRUJE INWALIDÓW SŁUCHU Z ŻYCIEM SPOŁECZEŃSTWA

5 LUTEGO 1971 roku w sali konferencyjnej Zarządu Głównego PTTK podpisane zostało porozumienie w sprawie rozwoju krajoznawstwa i turystyki pomiędzy Zarządem Głównym Polskiego Związku Głuchych i Zarząd Głównym Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego. Porozumienie umożliwi — jak to podkreślił prezes Polskiego Związku Głuchych Zdzisław Bielono — ujęcie w ramy organizacyjne coraz bardziej rozwijającego się ruchu turystycznego wśród ludzi pozbawionych słuchu. Turystyka, wypoczynek, rekreacja fizyczna jest szkolei dla inwalidów bardzo ważną dziedziną z zakresu rehabilitacji. Wypada również podkreślić społeczne aspekty krajoznawstwa i turystyki jako środka do poznania ojczystego kraju.

Porozumienie podpisali obaj prezesi Polskiego Związku Głuchych i Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego Zdzisław Bielono i Piotr Gajewski. W uroczystości uczestniczyli ponadto ze strony PZG: wiceprezes Kazimierz Włostowski, sekretarz Marian Kranas i kierownik Wydziału Kultury Józef Horowicz a ze strony PTTK sekretarz generalny Jerzy Sierpiński i jego zastępca Wojciech Militz.

A oto pełny tekst porozumienia:

Turystyka i krajoznawstwo stają się coraz bardziej powszechnymi formami wypoczynku, zdobywając wysokie miejsce w dziedzinie zaspokajania potrzeb społeczeństwa w tym zakresie.

Ponadto znaczne wartości poznawczo-wychowawcze krajoznawstwa i turystyki powodują, że stanowią one ważny element w życiu społecznym.

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze jako propagator i organizator ruchu krajoznawczo-turystycznego, podejmując organizację różnego rodzaju wycieczek, rajdów, prowadząc akcję odczytową — uczy prawidłowego wypoczynku i zapoznaje z pięknem i bogactwem kraju ojczystego.

Mając powyższe na względzie Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze i Polski Związek Głuchych podejmują współpracę mającą na celu jeszcze szersze związanie inwalidów słuchu z życiem społeczeństwa poprzez krajoznawstwo i turystykę.

W związku z tym obie organizacje postanawiają co następuje:

§ 1.

1. Propagować przez placówki PZG uprawianie turystyki mając na względzie jej wartości zdrowotne.

2. Zobowiązać placówki PZG oraz ognia PTTK na terenie do współpracy i udzielania sobie wzajemnej pomocy w dziedzinie popularyzacji krajoznawstwa i turystyki.

3. Organizować wspólnie imprezy turystyczne i wypoczynek świąteczny.

4. Udostępniać obiekty turystyczne PTTK dla inwalidów słuchu oraz ich rodzin w ramach organizowanych wspólnie imprez turystycznych na zasadach odowiazujących w PTTK.

§ 2.

Zarząd Główny PTTK poprzez swoje jednostki terenowe udzieli Polskiemu Związkowi Głuchych pomocy w:

1) szkoleniu członków Związku w zakresie organi-

zacji turystyki i wypoczynku, turystyki kwalifikowanej oraz przewodnictwa,

2) rozwoju różnych form turystyki i krajoznawstwa,

3) zabezpieczeniu udziału głuchych i ich rodzin w okręgowych, międzynarodowych i ogólnopolskich imprezach turystycznych,

4) zapewnieniu wycieczkom i imprezom turystycznym organizowanym przez PZG fachowej obsługi przewodniczej i przodowniczej.

§ 3.

Zarząd Główny Polskiego Związku Głuchych będzie:

1) propagował wśród członków PZG dalszy rozwój kół PTTK oraz wzrost ilości członków,

2) propagował turystykę kwalifikowaną i zdobywanie odznak turystycznych,

3) popularyzował turystykę i krajoznawstwo na odprawach aktywu związkowego PZG,

4) zalecał jednostkom PZG obejmowanie opieki nad zabytkami kultury i przyrody w charakterze opiekunów społecznych PTTK,

5) przyciągał i włączał aktyw kół PTTK do pracy w kierownictwie placówek kulturalno-oświatowych Polskiego Związku Głuchych,

6) zachęcał aktyw związku do brania żywego udziału w pracy ogniw PTTK,

7) informował ZG PTTK o rozwoju ruchu turystyczno-krajoznawczego w PZG.

Obie strony będą solidarnie współdziałały w dziedzinie rozwiązywania problemów wynikłych z działalności jednostek organizacyjnych PTTK i PZG. Postanowiono dokonywać wymiany poglądów między PTTK i PZG na temat rozwoju form turystyki i krajoznawstwa wśród inwalidów słuchu raz w roku, a w razie zaistnienia potrzeby częściej.

Gdańsk — Sopot, sierpień 1971

SPOTKAMY SIĘ NA MIĘDZYNARODOWYM RAJDZIE KOLARSKIM AIT

AZEZ piękną ziemię kaszubską do przastarego polskiego Gdańska wiodą trasy tegorocznego centralnego rajdu kolarskiego PTTK, który pod auspicjami AIT staje się imprezą międzynarodową.

Nawiązanie przyjacielskich kontaktów, wymiana doświadczeń w zakresie turystyki kolarskiej pomiędzy turystami zagranicznymi i krajowymi, zaprezentowanie walorów krajoznawczych Polski ze szczególnym uwzględnieniem regionu gdańskiego — oto cele tego rajdu organizowanego przez Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze w dniach 1—13 sierpnia 1971 roku.

Zakończenie rajdu odbędzie się w Gdańsku i Sopocie w dniach 10—13.VIII.1971 r., a obozowisko kolarskie rozłoży się wokół domu turysty w Sopocie.

Przewidywany jest udział ok. 800 kolarzy krajowych i około 150 osób z krajów socjalistycznych oraz tyleż samo z krajów zachodnich.

Rajd ma charakter gwiazdzisty.

Uczestnicy przybywają na miejsce zakończenia do Sopotu indywidualnie lub w grupach. Start może nastąpić z dowolnie wybranych miejscowości w Polsce lub zagranicą.

Dla uczestników zagranicznych punktowany jest każdy dzień jazdy w okresie trwania rajdu w dniach 1—13.VIII. na terenie Polski i za granicą. Uczestnicy zagraniczni winni przejechać rowerem, po obranej przez siebie trasie na terenie Polski, minimum 3 dni.

Klasyfikacja zagranicznych uczestników rajdu dokonana zostanie przy uwzględnieniu ilości dni przejechanych na terenie Polski oraz zwiedzeniu obiektów krajoznawczych.

W ciągu ostatnich trzech dni trwania kolarskiego rajdu AIT (od 10 do 13.VIII.) odbędzie się liczne imprezy na które złożą się konkursy sprawnościowe: przełaj kolarski, tor przeszkód, wycieczki krajoznawcze: zwiedzanie portu, zwiedzanie Gdańska, wycieczki kolarskie w okolicie Gdańska, uroczyste złożenie wieńców na Westerplatte, ogniska i wy-

stępy zespołu regionalnego. Uroczyste pożegnanie uczestników rajdu nastąpi 13.VIII.1971 r.

W ramach wpisowego i opłat uczestnicy otrzymują: znaczek rajdowy, emblemat rajdu, proporzeczek, regulamin, opisy tras, miejsce dla rowerów na parkingu strzeżonym, miejsce na campingu lub noclegi w Domu Turysty PTTK w Sopocie. Ponadto organizatorzy zapewniają: pomoc lekarską na terenie obozowiska w Sopocie w dniach 10—13.VIII.71 r., ubezpieczenie od nieszczęśliwych wypadków na terenie Polski, 50% zniżkę kolejową w drodze powrotnej — dla uczestników krajowych.

Powołany już został Komitet Organizacyjny tej wielkiej międzynarodowej imprezy turystyki kwalifikowanej. Działa on w następującym składzie: przewodniczący, zastępca sekretarza generalnego ZG PTTK **W. Militz**, wiceprzewodniczący: przewodniczący KTKol. ZG PTTK **T. Węgielek**, prezes zarządu okręgu PTTK w Gdańsku **Wł. Wojewódzki**, kierownik działu turystyki kwalifikowanej ZG PTTK **D. Rafalska**. Członkowie komitetu: wiceprzewodniczący WKKFiT w Gdańsku **R. Bar**, komandor **L. Dudkowski**, wiceprzewodniczący KTKol. ZG PTTK **H. Ginter**, przewodniczący OKTKol. w Gdańsku **K. Żukowska**, wiceprezes ZO PTTK w Gdańsku **E. Wojtuszkiewicz**, kierownik działu propagandy ZG PTTK **L. Żwan** oraz kierownik rajdu **Zb. Polakowski**.

Kierownictwo Biura działu w składzie: kierownik **Z. Polakowski**, kierownik imprezy w Gdańsku **E. Woj-**

tuszkiewicz, komandor kol. **H. Ginter**, zastępca komandora **H. Żukowska**, kierownik propagandy i informacji **L. Żwan**, kierownik sekretariatu **J. Antkowiak**.

Nie po raz pierwszy jesteśmy organizatorami międzynarodowego rajdu kolarskiego AIT. Poprzednie odbyły się do Zakopanego i Rucianego-Nidy. Powierzenie naszemu Towarzystwu tej wielkiej imprezy po

raz trzeci jest dowodem uznania dla pozycji jaką reprezentuje w dziedzinie turystyki kwalifikowanej PTTK oraz sprawności organizacyjnej przy tego typu imprezach a także prawdziwie turystycznej atmosferze.

Nie wątpimy, że i tym razem rajd kolarski AIT do Gdańska i Sopotu będzie imprezą ze wszech miar udaną i zgromadzi na starcie licznych zwolenników dwóch kółek.

DWUDZIESTOPIĘCIOLATEK SYRENIEGO GRODU

W sali ZG PTTK odbyło się uroczyste zebranie plenarne oddziału stołecznego PTTK z okazji 20-lecia Towarzystwa i zbliżającej się 25 rocznicy reaktywowania w Warszawie działalności turystyczno-krajoznawczej po wojnie. Wziął w nim udział m. in. sekretarz generalny ZG PTTK dr Jerzy Sierpiński, który w swym wystąpieniu serdecznie podziękował wszystkim działaczom petekowskim w stolicy za ich pracę i wysoko ocenił dorobek oddziału. Na sali znalazła się grupa seniorów, którzy przed ćwierćwieczem współuczestniczyli w założeniu oddziału PTK, a później PTTK.

O historii warszawskiej turystyki w okresie 1946—1970 mówił zastępca działacz Stanisław Gabryszewski. Już 24 marca 1946 r. około 60-osobowa grupa działaczy reaktywowała oddział PTK. W pierwszych miesiącach po założeniu oddziału zorganizowano wycieczki, odczyty, kursy przewodnickie, założono młodzieżowe koła krajoznawcze. Pod koniec 1946 r. do PTK w stolicy należało 337 osób. W rok później było już 776 członków. W 1947 r. wyznaczono ok. 40 km nowych szlaków; oddział stał się współorganizatorem pierwszych w Polsce Ludowej wczasów wędrownych. Wydarzeniem roku 1948 stało się wydanie ogromnym wysiłkiem 4 pierwszych po wojnie przewodników po Warszawie i okolicach. Kiedy otwierano trasę W—Z oddział liczył już 1.290 członków.

W 1950 r. główny wysiłek położono na zorganizowaniu zjazdu połączeniowego PTK i PTTK, który odbył się 17 grudnia tego roku. Oddział warszawski wprowadził do nowej organizacji PTTK około 1.600 członków. Pierwsze koło powstało w lutym 1951 r. przy ZG PTTK. W końcu grudnia 1952 r. na zebraniu aktywnych kół terenowych zapada decyzja o utworzeniu oddziału stołecznego. Pierwszym prezesem oddziału stołecznego, który założono w styczniu 1953 r. został Jerzy Zakrzewski. W lipcu tego roku petetekowcy dostali nowy piękny lokal na odbudowanym rynku Starego Miasta.

Na początku 1957 r. oddział zrzeszał 30.650 członków i miał 297 kół.

W roku 1960 przeniesiono się do nowego lokalu na ul. Świętokrzyskiej 32.

W ostatnim dziesięcioleciu oddział stołeczny PTTK stał się prawdziwym potentatem Towarzystwa pod względem liczby członków, ilości różnych ogniw: komisji, klubów i kół. Po reaktywowaniu w 1965 r. okręgu warszawskiego PTTK zaczęto tworzyć w stolicy oddziały zakładowe i dzielnicowe, co spowodowało odpiływ z oddziału stołecznego setek działaczy i tysięcy członków. Nie zahamowało to jednak pracy aktywnych z ul. Świętokrzyskiej. W końcu zeszłego roku oddział stołeczny PTTK, nadal największa samodzielna jednostka organizacyjna Towarzystwa, liczył 26.195 członków, miał 248 kół zakładowych, 15 śródowniskowych, 20 klubów specjalistycznych. Wykwalifikowana kadra obejmuje 542 przewodników miejskich, 330 terenowych, 25 zakładowych, 544 przewodników różnych dyscyplin turystyki i 623 organizatorów rekreacji w zakładach pracy.

W działalności oddziału stołecznego obok dużych osiągnięć były i są pewne potknięcia i nieprawidłowości. Niedostosowana do określonych warunków struktura organizacyjna PTTK w stolicy działa hamując na rozwój Towarzystwa, zbyt mało jest młodych działaczy itp. itp. W sumie jednak, stołeczna organizacja PTTK dobrze zasłużyła się ruchowi turystyczno-krajoznawczemu.

W czasie uroczystego zebrania 22 działaczom wręczono złote i srebrne odznaki PTTK, 2 osoby otrzymały odznaki honorowe oddziału stołecznego.

Gojącymi oklaskami przyjęto decyzję o włączeniu się wszystkich oddziałowych ogniw w dzieło odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie. W lutym otwarto w lokalu na Rynku Starego Miasta punkt przyjmowania składek i wprowadzono sprzedaż warszawianów. Planuje się również ustanowienie stałych dyżurów, w czasie których działacze i przewodnicy oddziałów będą informowali o historii Zamku i aktualnie prowadzonych pracach.

PREZYDIUM OBRADUJE

13.I.1971 r.

Prezydium ZG PTTK wysłuchało informacji o planie redakcyjnym wydawnictw ZG PTTK na 1971 rok. Plan ten został przyjęty przy czym zalecono stosowanie maksymalnych oszczędności i kierowanie się hierarchią potrzeb. Jednocześnie Prezydium zwróciło uwagę na konieczność współpracy komórki wydawniczej ZG z oddziałami i okręgami PTTK w zakresie wydawnictw terenowych.

Skolei Prezydium przyjęło założenia organizacyjno-programowe międzynarodowego turystycznego rajdu kolarskiego AIT — PTTK. Zatwierdzony został również skład komitetu organizacyjnego rajdu. Komitetowi temu zalecono zainteresowanie się możliwością zorganizowania wystawy o ochronie przyrody i środowiska naturalnego człowieka.

Na zakończenie obrad Prezydium zatwierdziło powołanie nowego oddziału PTTK Poznań — Nowe Miastko.

27.I.1971 r.

Prezydium omówiło przyjęcie tekstu porozumień z Polskim Związkiem Głuchych i Zarządem Głównym Związku Zawodowego Pracowników Gospodarki Komunalnej i Przemysłu Terenowego. W zamierzeniu porozumień tego typu wywiązała się ożywiona dyskusja. Członkowie Prezydium ZG PTTK podnieśli m. in. sprawy istoty i celu zawierania kolejnych porozumień z branżowymi związkami zawodowymi, konieczność dokonywania oceny realizacji zawartych uprzednio porozumień, przedstawienia konkretnego programu działania przy zawieraniu nowych porozumień.

Projekty porozumień z Polskim Związkiem Głuchych i Zarządem Głównym Związku Zawodowego Pracowników Gospodarki Komunalnej i Przemysłu Terenowego wprowadzeniu doń poprawek zgodnych z duchem przeprowadzonej dyskusji, zostały przyjęte.

Następnie Prezydium zajmowało się sprawą kooptacji członków Rady Programowej „Foto-Pam”. W związku z vacatami w składzie osobowym Rady Programowej, na miejsce kol. Feliksa Kanclerza i Wiesława Goszczyńskiego, Prezydium postanowiło powołać do składu Rady Programowej „Foto-Pam” dr. Stanisława Szymbalskiego, mgr. Janusza Zmudzkiego, red. Tomasza Chludzkiego.

Prezydium zatwierdziło decyzję plenarnego zebrania zarządu okręgu Mazowieckiego PTTK powołującą Antoniego Polańskiego na stanowisko urzędującego wiceprezesa tego okręgu.

10.II.1971 r.

Prezydium rozpatrywało projekt budżetu ZG PTTK na rok 1971 zamkniętego się po stronie docho-

dów i kosztów sumą 305.064 tys. zł. Prezydium postanowiło przedłożyć go do zatwierdzenia na XI zebraniu plenarnym ZG z jednocześnie wnioskiem o pozostawienie w dyspozycji zarządów okręgów PTTK wygospodarowanych dodatkowo środków finansowych z działalności gospodarczej z przeznaczeniem ich na modernizację i dodatkowe wyposażenie obiektów turystycznych w 1971 r. Prezydium upoważniło zastępcę sekretarza generalnego ZG d/s ekonomicznych do prowadzenia w porozumieniu ze skarbnikiem ZG polityki w zakresie realizacji inwestycji i kapitalnych remontów, w wyodrębnionej działalności gospodarczej, poprzez dokonywanie przesunięć w ramach działalności gospodarczo-usługowej ZG PTTK.

Prezydium omawiało następnie plan realizacji krajoznawczego programu turystyki. Postanowiono przyjmując projekt regulaminu Rady Programowej ZG PTTK zaś plan realizacji programu krajoznawczego turystyki przedyskutować na zebraniu plenarnym Towarzystwa.

Skolei Prezydium rozpatrywało projekt uchwały dotyczącej kierunków działania PTTK na terenie

m. st. Warszawy. Po zapoznaniu się z materiałami przedstawionymi przez Prezydium Zarządu Okręgu Warszawskiego PTTK, Prezydium ZG PTTK postanowiło m. in. zalecić Zarządowi Okręgu Warszawskiego PTTK powołanie nowych oddziałów terenowych (dzielnicowych), określenia ich terytorialnego zasięgu, trybu i terminów powołania.

Zatwierdzić propozycję Zarządu Okręgu Warszawskiego PTTK dotyczącą zmiany nazwy Oddziału Stołecznego PTTK na „Oddział PTTK Śródmieście”.

Zobowiązać Zarząd Okręgu Warszawskiego PTTK do uzgodnienia w trybie roboczym spraw dotyczących:

a) określenia terenu i zasad działania poszczególnych klubów oraz sposobów eksploatacji bazy i sprzętu,

b) określenia struktury Prezydium Zarządu Okręgu Warszawskiego w sprawie stopniowego wydzielenia działalności gospodarczej z działalności oddziałów.

Konsekwencją tego jest przyjęcie zasady, że działalność usługową i gospodarczą w stolicy prowadzić będzie Zarząd Okręgu poczynając od 1.1.1972 r.

znanych rajdów i zlotów, jak „Granicy Gdyni”, „Do morza”, „Turysta sprawni do obrony” odbędą się: rajd kolarski szlakiem bojowym I Samodzielnego Morskiego Batalionu Zapasowego, zlot organizatorów turystyki połączonej z festynem i inne. Po raz pierwszy zaplanowano również w lipcu ogólnowojskowe zawody pletwonurków w Zatoce Gdańskiej i seminarium krajoznawcze poświęcone 500 rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika. Oddział PTTK MW będzie także współorganizatorem imprez urządzanych przez petetekowców ze stoczni Gdańskiej i oddziału morskiego w Gdyni.

ŁÓDŹ — Łódzkie biuro ORT PTTK (ul. Piotrkowska 70) będzie organizowało tzw. wycieczki problemowe dla młodzieży szkolnej. Opracowano programy takich imprez dla klas starszych i młodszych. Uwzględniają one dorobek 25-lecia Polski Ludowej, osiągnięcia przemysłu i budownictwa socjalnego. Dla uczniów będzie to uzupełnienie wiedzy nabytej w szkole, rodzaj lekcji pogładowej z historii, geografii i nauki o Polsce współczesnej. Inicjatywa godna naśladowania.

WADOWICE — Zarząd Oddziału PTTK w porozumieniu z radami zakładowymi zorganizował kurs dla zakładowych organizatorów turystyki; ukończyło go 25 osób. Na zakończenie kursu odbyła się 2-dniowa wycieczka szkoleniowa po Ziemi Krakowskiej.

SZCZECIN — Dom turysty PTTK w Szczecinie na pl. Batorego 2 otrzymał imię zasłużonego dla Ziemi Szczecińskiej działacza, znanego taternika i alpinisty Stanisława Grońskiego, który w 1957 r. zginął tragicznie w czasie wyprawy na Mont Blanc. Z wyprawy tej nie wrócił również Wawrzyniec Żuławski biorący udział w akcji ratowania zaginionych kolegów. Uroczystość odsłonięcia pamiątkowej tablicy w hallu DT poprzedził zjazd turystyczny w Górach Bukowych koło Szczecina, gdzie na głazie narzutowym wyrtyto pamiątkowy napis poświęcony również Stanisławowi Grońskiemu. W zjeździe brało udział 400 osób.

ŁÓDŹ — Oddziałowa komisja turystyki pieszej PTTK organizuje X Młodzieżowy rajd na raty, którego celem jest uczczenie 25-lecia Polski Ludowej. Młodzi turyści poznają osiągnięcia gospodarcze i kulturalne swojego miasta.

Rajd ma 5 etapów. Każda drużyna otrzymuje przed startem pytania dotyczące trasy, a na mecie oddaje odpowiedzi. Pierwszy etap odbył się pod koniec listopada ub. r. i prowadził z Helenówką przez Antoniew-Okreglik do Kochanówki. Młodzież (431 osób) odwiedziła zajeżdźnię tramwajową, złożyła kwiaty na mogile harcerzy pomordowanych przez hitlerowców w latach 1939—1945 w Okregliku, zwiedziła archiwum wytwórni filmowej na ul. Szczecińskiej i nową, przemysłową dzielnicę Łodzi — Teofilów. Na uwagę zasługuje punkt regulaminu rajdowego, mówiący o zakazie używania tranzystorów.

CO PTTK-owski DZIEŃ NIESIE

CHRZANÓW — „Drapichrusty” — młodzieżowe koło PTTK przy domu zakładowym „Fabloku”, wspólnie z kolegiem redakcyjnym gazetki zakładowej fabryki lokomotyw wydało specjalny numer „Przeglądu Wiadomości” poświęcony miejscom walki i męczeństwa w powiecie. Wydawnictwo to pomoże w układaniu tras turystycznych i będzie przydatne dla młodzieży w lekcjach wychowania obywatelskiego.

LUBLIN — Pod koniec 1970 r. rozpoczęła działalność jako placówka Regionalna Regionalna Pracownia Krajoznawcza PTTK. Zajęła się ona popularyzacją najciekawszych krajoznawczo regionów Lubelszczyzny, zbieraniem dokumentów dotyczących historii turystyki w województwie i działalności PTTK. Placówka ma pokaźną bibliotekę i bogatą fototekę. Na zlecenie szkół i instytucji przygotowała wiele wystaw fotograficznych oraz opracowała trasy turystyczne po Lublinie. W najbliższym czasie pracownia rozpocznie wydawanie przewodników, małych informatorów z poszczególnych miast i regionów. Placówka mieszcząca się w Lublinie na ul. Pstrowskiego 12 czynna jest w każdą środę i piątek w godz. od 15 do 18.

GDAŃSK — Zabytkowa Brama Krowia, chroniąca kiedyś miasto od strony Motławy, odzyskała w tym roku dawne swe piękno. Kosztem 2 mln zł. zostanie przywrócona zażytkowi jego pierwotna, gotycka forma. Brama Krowia po odbudowie

stanie się siedzibą biura Zarządu Okręgu PTTK.

GORZÓW — w konkursie wojewódzkim na najlepszy punkt informacji turystycznej I miejsce w II kategorii zdobyła gorzowska placówka „it” przy oddziale PTTK. Najlepszymi informatorami okazali się Helena Grzempa-Stępnik i Jerzy Nowak.

KRAKÓW — Oddział PTTK skupiający 16.000 członków otrzymał w wieczyste użytkowanie zameczek w Kokrzwi niedaleko Ojcowa. Po odbudowie powstanie tam hotel turystyczny, a w starym parku będzie ośrodek wypoczynkowy dla mieszkańców Krakowa.

RABKA — Z okazji Dnia Ratownika tutejsza grupa GOPR otrzymała nazwę Podhalańskiej Grupy GOPR im. Krzysztofa Berbeki. Grupa ta działa już 16 lat i skupia obecnie 120 ratowników. W roku 1970 jej członkowie brali udział w 400 akcjach ratunkowych w Górcach, Pieninach i Beskidach. Niedawno GOPR-owcy z Rabki otrzymali nowoczesne urządzenia łączności radiowej.

GDYNIA — W oddziale PTTK Marynarki Wojennej powstał klub narciarski, piątą z kolei klub turystyki kwalifikowanej w tym oddziale. Marynarze-narciarze zamierzają brać udział w rajdzie tatrzańskim i wyprawach w okolicę Trójmiasta.

GDYNIA — W oddziale PTTK Marynarki Wojennej opracowano kalendarz imprez na rok 1971. Obok

JAK ROZWIJAŁO SIĘ TOWARZYSTWO W MINIONYM DWUDZIESTOLECIU

W poprzednim numerze Biuletynu Informacyjnego ZG PTTK zamieściliśmy pierwszą część zestawu tabel, unaoczniających w wielu płaszczyznach, programowy i statutowy dorobek naszego Towarzystwa w minionym dwudziestoleciu. Wychodziliśmy bowiem z zało-

żenia, że czasami statystyczna tabela bardziej przemawia do wyobraźni, niż pełne zachwyty opisy działalności. Dlatego kontynuujemy druk tego zestawu tabel.

Imprezy i wycieczki turystyki kwalifikowanej w latach 1951—1969

Lp.	Rok	Imprezy		Wycieczki		Razem	
		ilość imprez	ilość uczestników	ilość wycieczek	ilość uczestników	imprezy-wycieczki	uczestnicy
1	1951	101	10.200	1.560	18.500	1.661	28.700
2	1952	121	14.625	2.562	26.664	2.683	41.289
3	1953	205	36.775	5.674	101.664	5.879	138.439
4	1954	274	54.201	8.151	116.929	8.425	171.130
5	1955	374	52.600	10.751	127.060	11.125	179.660
6	1956	476	69.200	14.700	185.500	15.176	254.700
7	1957	959	43.009	12.600	185.500	13.559	228.509
8	1958	1.305	65.414	13.910	176.667	15.215	242.091
9	1959	1.460	85.431	15.534	208.201	16.994	293.632
10	1960	2.810	124.831	19.807	390.582	22.617	515.413
11	1961	1.761	235.909	15.131	264.499	16.892	500.408
12	1962	1.214	123.795	13.412	207.404	14.626	331.199
13	1963	2.059	160.512	14.926	243.814	16.985	404.326
14	1964	2.448	194.442	14.570	260.568	17.018	455.010
15	1965	2.933	228.037	15.621	290.886	18.554	518.923
16	1966	7.304	587.986	27.565	619.726	34.889	1.207.712
17	1967	6.091	717.414	34.036	716.329	40.127	1.433.743
18	1968	6.095	606.161	36.267	687.753	42.362	1.293.914
19	1969	7.925	751.176	43.541	918.770	51.466	1.669.946
Ogółem		45.915	4.161.718	320.338	5.747.026	366.253	9.908.744

Turystyka powszechna w latach 1951—1969

Lp.	Rok	Wycieczki zorganizowane		Wycieczki obsługiwane przez przewodników	
		ilość wycieczek	ilość uczestników	ilość wycieczek	ilość uczestników
1	1951	2.990	326.288	1.840	152.000
2	1952	5.014	458.121	2.014	160.121
3	1953	15.671	630.033	12.871	374.033
4	1954	16.067	1.160.193	11.289	851.507
5	1955	23.973	1.371.846	18.824	1.083.219
6	1956	27.766	1.624.962	17.197	1.000.949
7	1957	33.907	1.757.926	19.337	1.000.731
8	1958	42.233	2.073.292	27.376	1.383.992
9	1959	52.802	2.430.852	34.762	1.626.103
10	1960	66.345	2.958.057	46.331	2.192.295
11	1961	70.919	2.890.562	54.749	2.179.590
12	1962	85.150	3.553.741	59.976	2.579.709
13	1963	94.074	3.910.271	71.643	2.923.582
14	1964	111.473	4.906.364	85.647	3.863.285
15	1965	130.240	6.075.491	98.441	4.549.046
16	1966	130.542	6.004.643	101.519	4.324.963
17	1967	150.355	6.705.507	110.027	4.908.585
18	1968	192.392	9.155.884	117.602	5.403.774
19	1969	250.529	11.536.731	140.164	6.278.243
Razem		1.502.442	69.530.764	1.031.608	46.835.717

Imprezy i wycieczki turystyki kwalifikowanej wg okręgów zorganizowane w 1969 r.

Lp.	Okręg	Imprezy		Wycieczki		Razem	
		liczba imprez	uczestników	liczba wycieczek	uczestników	imprezy i wycieczki	uczestników
1	Białystok	245	11.113	630	13.353	875	24.466
2	Bydgoszcz	235	20.153	1.301	22.497	1.536	42.650
3	Gdańsk	563	75.133	2.084	73.032	2.647	148.165
4	Katowice	505	82.717	6.436	171.468	6.941	254.185
5	Kielce	74	18.805	706	12.903	780	31.708
6	Koszalin	261	21.760	477	16.677	738	38.437
7	Kraków	492	78.970	7.459	133.771	7.951	92.741
8	Lublin	91	15.238	851	15.090	942	30.328
9	Łódź	141	31.399	2.192	33.650	2.333	65.049
10	Olsztyn	279	19.196	612	10.964	891	30.328
11	Opole	182	15.829	957	27.701	1.139	43.530
12	Poznań	309	41.763	2.279	37.599	2.588	79.362
13	Rzeszów	337	29.685	1.683	26.607	2.020	56.292
14	Szczecin	528	35.308	2.103	42.593	2.631	77.901
15	Warszawa	714	43.771	3.196	39.934	3.910	83.705
16	Mazowsze	495	36.449	1.378	19.279	1.873	55.728
17	Wrocław	1.254	71.771	3.857	87.864	5.111	159.635
18	Zielona Góra	284	16.973	1.816	45.019	2.100	61.992
Razem		6.989	666.033	40.017	830.001	47.006	1.496.034
Centralnie		936	85.143	3.524	88.769	4.460	173.912
Ogółem		7.925	751.176	43.541	918.770	51.466	1.669.946

Turystyka powszechna wg okręgów na dzień 31.XII.1969 r.

Lp.	Okręg	Wycieczki zorganizowane		Wycieczki obsługiwane przez przewodników	
		ilość wycieczek	ilość uczestników	ilość wycieczek	ilość uczestników
1	Białystok	2.027	98.071	1.309	72.639
2	Bydgoszcz	14.759	826.298	7.963	295.347
3	Gdańsk	19.716	627.339	18.827	654.654
4	Katowice	22.179	963.707	4.824	214.888
5	Kielce	10.284	442.216	6.574	279.478
6	Koszalin	2.945	102.506	844	40.437
7	Kraków	52.581	2.002.108	37.606	1.609.376
8	Lublin	6.334	275.758	2.610	109.993
9	Łódź	8.821	453.461	2.449	117.504
10	Olsztyn	8.447	379.335	5.177	222.380
11	Opole	5.589	211.962	1.981	71.487
12	Poznań	7.363	387.639	6.489	214.429
13	Rzeszów	7.636	355.182	11.020	472.783
14	Szczecin	8.345	494.358	5.123	323.801
15	Warszawa	25.237	1.345.285	14.207	757.630
16	Mazowsze	6.988	288.944	3.708	159.841
17	Wrocław	26.855	1.504.845	9.755	614.901
18	Zielona Góra	5.071	237.813	880	43.024
Razem		241.167	10.996.827	140.103	6.274.592
Centralnie		9.362	539.904	61	3.651
Ogółem		250.529	11.536.731	140.164	6.278.243

Popularyzacja i szkolenie w latach 1951—1969

Lp.	Rok	Wystawy		Odczyty		Poradnie krajoznawczo-turystyczne		Szkolenie	
		ilość	zwiedzających	ilość	słuchaczy	ilość	udzielonych porad	ilość kursów	ilość absolwentów
1	1951	—	—	—	—	—	—	53	2.000
2	1952	—	—	—	—	—	—	75	2.700
3	1953	17	—	232	16.000	—	—	48	1.750
4	1954	53	—	1.429	71.034	—	—	67	1.504
5	1955	41	—	1.513	84.689	—	—	160	6.144
6	1956	160	—	1.776	111.764	—	—	366	8.100
7	1957	257	—	2.558	121.187	—	—	208	10.375
8	1958	289	—	2.268	116.518	—	—	162	4.092
9	1959	232	—	2.474	106.336	—	—	170	5.000
10	1960	327	—	2.573	109.992	—	—	303	8.151
11	1961	255	134.873	2.184	97.990	109	65.763	371	9.456
12	1962	399	204.382	2.684	122.942	174	129.941	269	7.050
13	1963	409	270.896	3.760	186.639	251	178.955	423	13.053
14	1964	513	259.276	4.081	227.724	290	266.411	485	15.503
15	1965	556	533.640	4.301	201.015	332	499.287	432	13.390
16	1966	1.030	495.795	6.338	305.105	572	825.754	526	15.659
17	1967	1.509	610.033	7.162	269.723	680	804.321	810	26.826
18	1968	1.995	930.531	9.065	405.360	891	1.100.005	980	26.685
19	1969	2.478	947.206	10.902	430.644	882	1.680.793	1.046	33.006
Razem		10.420	4.386.632	65.300	2.985.652	—	5.551.230	6.954	210.444

Popularyzacja i szkolenie wg okręgów w 1969 r.

Lp.	Okręg	Wystawy		Odczyty		Poradnie krajoznawczo-turystyczne		Szkolenie	
		ilość	zwiedzających	ilość	słuchaczy	ilość	udzielonych porad	kursy	absolwentów
1	Białystok	51	20.392	266	13.965	12	18.676	16	790
2	Bydgoszcz	109	110.956	413	14.551	33	76.356	53	1.713
3	Gdańsk	76	43.424	464	18.074	55	92.800	56	1.414
4	Katowice	221	45.716	814	34.765	70	105.329	57	1.809
5	Kielce	40	18.702	218	11.172	34	57.841	22	622
6	Koszalin	78	36.685	413	30.709	35	118.376	26	572
7	Kraków	149	94.667	1.439	65.812	69	523.613	135	2.846
8	Lublin	48	93.842	202	11.908	15	30.052	36	881
9	Łódź	86	35.104	310	11.417	69	18.386	39	1.070
10	Olsztyn	31	20.849	186	7.507	14	67.654	44	1.469
11	Opole	31	23.063	119	5.596	34	21.286	37	1.054
12	Poznań	114	45.559	779	27.731	43	37.038	52	1.900
13	Rzeszów	236	44.114	1.163	60.683	61	77.116	28	877
14	Szczecin	168	71.060	490	18.139	37	57.954	103	3.583
15	Warszawa	166	51.523	670	25.257	48	55.311	82	3.844
16	Mazowsze	80	10.270	292	11.246	29	15.653	76	2.407
17	Wrocław	107	26.755	480	17.897	68	253.083	56	1.964
18	Zielona Góra	201	46.057	545	20.241	86	41.472	12	249
Razem		1.992	838.738	9.263	406.310	812	1.667.997	936	28.764
Centralnie		486	108.468	1.639	24.334	70	12.796	110	4.242
Ogółem		2.478	947.206	10.902	430.644	882	1.680.793	1.046	33.006

Turystyka kwalifikowana wg rodzajów w 1969 r.

Lp.	Stan działalności	Pieszna	Górska	Speleologiczna	Narciarzka	Kolarska	Motocyklowa	Żeglarska	Kajakowa	Motowodna	Podwodna	Razem
1	Komisje okręgowe i oddziałowe	265	181	12	147	142	198	82	171	—	27	1.225
2	Kluby	100	50	13	46	49	97	69	51	5	38	518
3	Członkowie klubów	4.861	4.123	493	2.790	2.030	4.867	5.809	3.204	326	1.420	29.923
4	Przodownicy	1.990	2.322	—	691	627	1.522	437	896	—	—	8.485
5	Instruktorzy	—	—	28	482	—	—	—	—	—	100	610
6	Odznaki	19.975	23.739	—	1.954	2.032	3.230	1.504	2.904	—	756	56.094
7	Rajdy, spływy	3.335	1.404	139	542	420	758	376	714	133	104	7.925
8	Uczestnicy	456.413	163.143	2.614	19.723	21.619	50.700	8.403	20.899	4.614	3.048	751.176
9	Wycieczki	17.426	11.371	—	3.173	2.829	4.451	1.705	2.104	482	—	43.541
10	Uczestnicy	469.963	228.596	—	61.846	42.346	74.048	12.488	24.021	5.444	—	918.770

GOPR w latach 1951—1969

Lp.	Rok	L i c z b a								
		grup	posterunków (stacji)	ratowników		interwencji	w tym wypraw	osób		
				etatowych	ochotników			udzielono pomocy	nie odna- leżono	wypadki śmiertelne
1	1951	brak	brak	brak	brak	brak	39	brak	brak	3
2	1952	danych	danych	danych	danych	danych	33	danych	danych	5
3	1953	4	20	25	151	686	53	—	—	4
4	1954	4	55	32	162	1.095	48	1.091	—	4
5	1955	5	65	35	168	1.439	58	1.437	—	2
6	1956	5	70	43	335	1.828	68	1.807	3	18
7	1957	5	88	40	370	2.022	102	2.010	—	12
8	1958	5	80	38	405	1.976	78	1.966	2	8
9	1959	5	80	38	428	1.851	92	1.841	2	8
10	1960	5	74	38	414	2.328	98	2.310	1	12
11	1961	6	82	40	470	2.650	96	2.644	—	6
12	1962	6	84	40	466	3.358	184	3.347	2	9
13	1963	6	88	40	437	3.941	217	3.928	4	9
14	1964	6	96	40	400	5.540	253	4.537	—	13
15	1965	6	96	40	520	4.037	185	4.023	—	14
16	1966	6	89	40	634	4.315	105	4.302	—	13
17	1967	6	105	41	636	4.819	106	4.810	—	9
18	1968	6	111	42	692	4.901	89	4.870	—	31
19	1969	6	111	53	825	5.830	124	5.812	—	75*

* W liczbie ofiar śmiertelnych — 57 ofiar katastrofy samolotowej pod Policą.

Z ŻYCIA OKRĘGÓW, ODDZIAŁÓW, KÓŁ...

WOJSKOWO-CYWILNE KLUBY TURYSTYCZNE

W okręgu koszalińskim PTTK podsumowano działalność wojskowych kół PTTK w 1970 roku. Z tej okazji odbyło się spotkanie działaczy i aktywów wojskowych kół PTTK zorganizowane przez Zespół do Spraw Turystyki i Krajoznawstwa Pomorskiego Okręgu Wojskowego przy współpracy z Zarządem Okręgu PTTK w Koszalinie.

Podczas spotkania podkreślono szczególnie wkład pracy działaczy wojskowych kół PTTK uwidaczniający się zwłaszcza w popularyzacji szlaków przebiegających trasą walk na Wale Pomorskim. Wojskowi przewodnicy bardzo często oprowadzają wycieczki cywilne i wojskowe po miejscach pamięci narodowej. Garnizonowe kluby oficerskie włączają się do propagowania turystyki i krajoznawstwa przez wyświetlanie dokumentalnych filmów, organizowanie gawęd i spotkań z historykami i działaczami PTTK.

Zwrócono ponadto uwagę na nowe formy pracy w klubach turystyki pieszej, które zrzeszają wojskowych i cywilnych członków PTTK. Do takich należy klub „Słowińcy” w Koszalinie i „Jantar” w Kołobrzegu. Daje to bardzo dobre wyniki w pracy i integruje PTTK-owskie środowisko wojskowe i cywilne.

Na zakończenie narady dokonano oceny pracy kół PTTK w Pomorskim Okręgu Wojskowym. Pierwsze miejsce zajęła Bydgoszcz, drugie Koszalin.

Tadeusz Komecki
Kołobrzeg

DOBRE KREĆĄ ŁÓDZCY KOLARZE

Łódzki Klub Turystów Kolarzy PTTK dokonał oceny swojej działalności w 1970 roku.

Jak wynika ze sprawozdania prezesa Klubu Eugeniusza Strzeleckiego ocena ta wypadła bardzo pozytywnie. Zorganizowano i przeprowadzono 179 atrakcyjnych imprez kolarskich, w tym 4 rajdy ogólnopolskie, 5 rajdów okręgowych, 10 rajdów oddziałowych oraz 141 jedno i dwudniowych wycieczek. Brała w nich udział nienotowana do tej pory liczba 8.779 turystów kolarzy. Łódzcy kolarze uczestniczyli ponadto w wielu innych rajdach i zlotach w tym również w Centralnym Rajdzie Kolarskim PTTK w Ośnie Lubuskim i X Zlocie Przewodników Turystyki Kolarskiej PTTK. Klub był organizatorem 14-dniowego obozu kolarskie-

go na terenie Węgier w którym brało udział 18 uczestników.

Tak liczny udział w imprezach zawdzięcza klub umiejętnie prowadzonej akcji propagandy turystyki kolarskiej wśród młodzieży organizując w okresie zimowym szereg odczytów i prelekcji. Obok spraw krajoznawczych młodzi ludzie poznają metodykę uprawiania turystyki kolarskiej.

Jerzy Klamann
Łódź

TRADYCJE POLSKOŚCI ZIEMI SYCOWSKIEJ NA SEMINARIUM KRAJOZNAWCZYM

Komisja Krajoznawcza Oddziału Wrocławskiego PTTK i PKKFiT w Sycowie zorganizowały w Międzyzakładowym i Miejskim Domu Kultury w Twardogórze seminarium krajoznawcze n.t. „Tradycje polskości ziemi sycowskiej”. Uczestnicy seminarium słuchali referatów mgr Alojzego Zielnicy z Wrocławia p.t. „Tradycje Polskości Ziemi Sycowskiej” oraz mgr Krzysztofa Zieleckiego z Twardogóry p.t. „Zarys dziejów Ziemi Sycowskiej”.

W przerwie obrad zwiedzono wystawę malarską do której wprowadzającą prelekcję wygłosił sam twórca p. Czesław Gała. Po przerwie odbyła się dyskusja i zwiedzanie zabytków twardogórskich. Zwiedzano również izbę historyczną znajdującą się w Technikum Ekonomicznym, która jest zaczątkiem przyszłego muzeum pamiątek polskości ziemi sycowskiej.

Z okazji seminarium odbyła się wycieczka na trasie Twardogóra—Goszcz—Międzybórz—Komarów—Św. Marek—Syców. Jej uczestnicy na cmentarzu w Międzybórz uczcili pamięć szermierzy polskości tych terenów, pastorów Fiedlera i J. Badury, a na cmentarzu w Św. Marku oglądali swoisty skansen pięknych drewnianych nagrobków. Cmentarz na Św. Marku jest bowiem pomnikiem polskości tych ziem. Przeszło 80% znajdujących się tu nazwisk jest polskiego pochodzenia.

Zbigniew Szkolnicki
Wrocław

Biuletyn Informacyjny ZG PTTK — redaguje Kolegium
Wydawca: Wydział Propagandy Zarządu Głównego PTTK
Adres redakcji: Warszawa, ul. Senatorska 11, tel. 26-22-51

Druk. Wyd. Zw. CRZZ. Zam. 316/71. Nakł. 6000+25 egz. U-33.